

Boj naše delegacije za pravičen mir in sporazumevanje med narodi

V zadnjih diskusijah na mirovni konferenci v Parizu o plovbi na Donavi, o Trstu in njegovem statusu ter o jugoslovansko-italijanski meji so se zopet z vso ostrino pokazale razlike v principih in metodah, ki so osnova za delo naše delegacije in delegacij drugih demokratičnih držav, ter v principih in metodah, ki se jih poslužujejo imperialistične sile s svojimi sateliti.

Kakšni so ti principi in metode, ki so se preizkušale prav na problemih, ki so žiljenjskega pomena za narode FLRJ? Pri anglosaskih delegacijah je v govorih in stališčih prišla do izraza očitna imperialistična tendenca: vsiljevati svojo voljo drugim na račun njihove suverenosti, metoda diktata in preglasovanja, metoda zastraševanja in gaženja sprejetih sklepov, pri katerih so te države same sodelovale, tendenca presaditi brutalne metode imperialistično-kolonialne oblike vladavine v srednjo Evropo, v Trst itd. — Ko diktat Jugoslaviji, da sprejme francosko linijo, ni uspel in je naša delegacija izjavila, da ne podpiše take mirovne pogodbe, po kateri bi ostal nerešen problem naše zahodne meje, so sešli na ustrahovalnih sredstvih: zahtevali so določbo, da mora vsaka država podpisnica mirovne pogodbe prej to pogodbo ratificirati in depozirati. Po domače, v ljudskem jeziku, se to pravi: če ne boste sprejeli našega diktata, potem pa ne dobite niti tega, kar smo vam doslej priznali. Jasno je, da narodov Jugoslavije take smešne grožnje in diplomatski pritiski ne morejo zastrašiti, vendar je značilna uporaba takih sredstev na konferenci, kjer naj bi bili položeni temelji čvrstega, trajnega mira. — Druga stvar: gaženje sprejetih sklepov, ki je prav tako karakteristična imperialistična zunanja politika! O statusu Trsta so bile na konferenci stirih sprejete jasne in nedvoumne načelne določbe. V zadnjih govorih anglosaskih delegacij pa so predstavniki teh istih držav predlagali poseben nasprotni stav: kolonialni diktat Trstu. Da bi pa nasluli peska v oči demokratičnim množicam v svetu, so te svoje nove predloge skušali vtiholapiti pod preteklo, da gre le za nedolžno — izboljšanje pravnih formulacij. Potek diskusije o Trstu je dalje pokazal, da gre v bistvu njihovega pojmovanja demokracije — vsa oblast državne aparatu — guvernerju, podguvernerju itd., na katere ljudstvo in njegova predstavništva nimajo nobenega dejanskega vpliva. Z vso ostrino je stopilo v ospredje nasprotje med ljudsko demokracijo, ki nasprotuje med ljudsko demokracijo, ki daje vso oblast ljudstvu preko njegovega predstavništva, ter med njihovo buržoazno demokracijo, ki daje vso oblast — imperialistični reakciji, guvernerju, podguvernerju itd. itd.

Naša delegacija je, zvesta velikim idejam miru in demokracije, v skladu z delegacijami drugih demokratičnih držav, zlasti velike Sovjetske zveze, dosledno branila načela sporazumnega reševanja mednarodnih vprašanj, kar je gotovo polk utrjevanju miru, načela suverenosti FLRJ (Donava, francoska linija), načela demokracije, svobode in združitve malih narodov, slovenskega in hrvaškega, v okviru FLRJ. Veliki, dolgoletni bорец za ideje in veliki uresničevalec teh idej tovariš Kardelj je dejal pred glasovanjem o francoski liniji: »...kadar gre za domovino in svobodo domovine, imamo pravico govoriti bolj kot kdo drugi. Glede na vse to zahteva naša resolucija posebno postopanje, toda sklepati o vprašanjih, ki se tičejo predsema Jugoslavije, brez soglasnosti Jugoslavije, to bi pomenilo, da je Jugoslavija v podrejenem položaju (podretili). Mi smo proti temu. Mi hočemo, da pride do splošnega spo-

razuma in mislim, da sta osnova in bistvo naše resolucije demokratična.

Suverenost FLRJ, politika sporazumevanja v mednarodnih odnosih, odločen boj za pravico združitve malih narodov izpod jarma včerajšnje agresorje — to so načela in metode naše delegacije. To boli imperialistične računarnje in njihove podretnosti! Začeli so opiti, da jim FLRJ hoče diktirati, zato ker ne priznava diktata proti sebi, tako kot je bilo to navada v preteklosti in kot je še danes v Grčiji, Aziji, Južni Ameriki, Transjordaniji itd. itd.

Ni čuda, da je moralno-politična moč naše delegacije zabolela tudi naše domače agente imperialističnega tujca. Podlo in hinavsko, pod krinko skrbi za naše nacionalne interese so začeli prišepetovati: dobili bi več, če bi bili bolj popustljivi, bolj »taktični« — itd. Tudi italijansko reakcija boli naša načelna borba in ubira podobne strune. »Il tempo« z dne 14. septembra piše tole:

»Jugoslavija zahteva svojega guvernerja za Trst, svoje čete v Trstu (1) itd. ...britanski dominion pa predlagajo, da se vsa uprava Trsta poveri Združenim narodom. To pomeni — anglosaski protektorat na meji obeh dežel... Bilo bi boljše, da bi uredili svoja vprašanja sami med seboj, iščejo neko linijo, ki bi odgovarjala skupnim interesom... ne pa, da sprejememo v svojo hišo tujce.

To se pravi po domače: če bi priznali Italiji Trst, Juljsko krajino, pa še mogoče Zadar in še kaj, če ne bi bili tako uporni v svojih zahtevah (izraz »uporniki« ga gospoda zelo rada rabi, kadar hoče karakterizirati naša stališča), v zahtevah po naši nacionalni združitvi — potem, potem... bi bilo »bolje«! Da, za italijansko in mednarodno reakcijo brez dvoma — bolje! Za agente tujca pri nas doma — tudi bolje!

Metode, ki jih uporabljajo delegacije anglosaskih držav na mirovni konferenci v vprašanjih Trsta in razmejitev z Italijo, so v bistvu imperialistični težnji, v bistvu reakcionarni klik, ki imajo danes močan vpliv na vlade in delegacije teh držav. To so težnje po slabitvi suverenosti malih narodov, po njihovi podreditvi razbojniški imperialistični igri. O vseh teh dejstvih si je treba biti na čistem, da bi pravilno razumeli pomen in vlogo boja naše delegacije na mirovni konferenci za uresničitev težnj malih narodov, za krepitvi miru, za zmago demokracije povsod.

Naši narodi s ponosom ero na boj naše delegacije. Zlasti slovenski narod, v preteklosti vedno suženj in nepoznan v svetu, je pomemben, da njegov boj za dokončno združitve tako krepko odmeva v svetu. Medtem ko prav mirovna konferenca kaže, da cela vrsta malih in velikih narodov še ne more priti do svoje besede ter jih na tej konferenci »predstavljajo« — ponižni hlapci imperializma, pa naše narode zastopa delegacija, ki z vso sposobnostjo, močjo in doslednostjo brani njihove resnične interese! Vse to je velika vzpodbuda in nada mnogim zaslužnim narodom, ki imajo v narodih Jugoslavije nov primer, da so s pravilno politiko in dosledno borbo vsega ljudstva dani vsi pogoji za ustvaritev resnične suverenosti naroda, ki mu ni treba da bi klonil pred imperialističnim diktatom in da bi dal celo svoj podpis in pristanek na tak mirovni diktat.

Vse to so veliki uspehi boje narodov FLRJ in njihove ljudske revolucije. Vse to so uspehi vseh naprednih sil v svetu s Sovjetsko zvezo na čelu.

Naše moralno-politične zmage na mirovni konferenci utirajo pot novim zmagam naših narodov, krepitvi miru in demokracije v svetu.

Naloga naše mladine je, da se uči, fizično razvija in sodeluje pri obnovi in izgradnji naše države

Predstavniki Centralnega sveta LMJ pri maršalu Titu

Beograd, 4. oktobra. (Tanjug.) Maršal Tito je v sredo dopoldne sprejel predstavnike plenuma Centralnega sveta Ljudske mladine Jugoslavije. Na čelu skupine mladinskih voditeljev so bili predstavniki Centralnega sveta Rato Dugonjić in člana Mile Neoričić in Milutin Baltić.

Predstavniki Sveta so obvestili maršala Tita o delu plenuma, o glavnih vprašanjih, ki so se obravnavala na zadnjem sestanku in o stanju ter delovanju mladinskih organizacij. V splošnih potezah in z navajanjem konkretnih primerov so se kritično dotaknili napak in opustitev, ki jih je bilo opaziti pri raznih mladinskih organizacijah v naši državi.

Maršal Tito se je v razgovoru z mladinci strinjal s tem, da obstoja nesorazmerje med fizičnim in šolskim delom mladine ter da mladinske organizacije ne posvečajo dovolj pozornosti pošiljanju srednješolske mladine v strokovne šole, ki so velikega pomena za ustvarjanje potrebnih strokovnih kadrov. Rekel je, da je treba oprostiti fizičnega dela zlasti one mladince, ki so pred malo ali veliko maturo, nakar je o prostovoljnem delu mladine sploh ter delu na Mladinski progi posebej poudaril, da je nujno potrebno ustvariti čim boljše pogoje za to mladino, ki dela.

Ob obisku na Mladinski progi sem opazil — je rekel maršal Tito — da mladinci, ki tam delajo, niso imeli potrebnih delovnih oblek, ampak so v glavnem delali v oblekah, v katerih so prišli. To ne bi smeli dovoliti. Vaša dolžnost bi bila, da zahtevate, naj se za mladince izdelajo modre delovne obleke, kakor tudi, da bi bila mladina, ki tako vneto dela, dobro oblačena in obuta. Poleg tega sem opazil, da nimajo niti dovolj dobrih idej. Treba je takoj poskrbeti, da dobijo, kar je potrebno, kakor se je sploh treba z največjo pozornostjo brigati za mladince, ki odhajajo na prostovoljna javna dela, kajti sedaj se bližajo hladni dnevi. Izdal sem še nalog, naj zgradijo tople barake, toda vi morate skrbeti za to, kar mladina potrebuje.

Nato je maršal Tito omenil osnovne naloge mladine in rekel:

»Prva naloga naše mladine je, da se uči, druga, da se fizično razvija, tretja pa, da sodeluje pri obnovi in izgradnji naše dežele. Tako moramo postavljati stvari, ne pa najprej delati, potem pa se šele učiti v šoli. S tem naša država ne bo ničesar pridobila, kajti mladina se mora predvsem učiti.

V nadaljnjem razgovoru je maršal poudaril potrebo, da ima centralno vodstvo mladine točen statističen pregled vseh javnih del, pri katerih mladina prostovoljno sodeluje. Razen tega je treba voditi račun tudi o pravilni uporabi mladinske prostovoljne delovne sile. Primer napake uporabe prostovoljne mladinske delovne sile v tuzlanskem okrožju za dela na cesti, za katerega je bil odobren kredit, — na katerega so ga opozorili člani delegacije, — je maršal Tito označil kot nepravilen postopek.

»Že parkrat sem rekel, da ne bomo izgradili naše dežele samo s prostovoljnimi mladinskimi delom. Danes smo že v stanju, da plačamo delovne sile in da damo mladini, ki dela prostovoljno, vse, kar ji je potrebno: obleko, obutev, boljšo hrano in drugo.

Zatem se je maršal zanimal za delo na področju fizikulture ter je v zvezi s tem pripomnil, da se na podeželju kaže ogromna težnja po fizikulturi, ki je daje dobre rezultate.

»Prizadevati si moramo, — je poudaril maršal — da dvigujemo šport na dostojno višino, ki bo ustrezal današnji Jugoslaviji. Tudi to morate vzeti v svoje roke.

Predsednik Centralnega sveta Rato Dugonjić je zaprosil maršala, naj bi se

Mi imamo nekaj, česar razen Sovjetske zveze nima skoraj nobena država — to je zavest ljudstva, ki je pripravljeno izvršiti vsako nalogo, ki se stavlja predenj. To pomeni, da je naša izgradnja odvisna od nas samih.

TITO

dajatve za fizikalne prireditve zmanjšale, tako da bi prišla fizikalna družba ob večjem izkoriščanju dohodkov od tekem lažje do sredstev, ki so jim potrebna za obnovo fizikalnega inventarja. Maršal je obljubil, da se bo temu posvetila potrebna pozornost.

V razgovoru o organizacijskih vprašanjih, ki so bila prav tako predmet razpravljanja na sestanku plenuma Centralnega sveta, je maršal Tito odobril sklep plenuma, da je treba izvesti organizacijsko obliko v celoti, ne pa izvajati selektivno. Glede na napredek, ki se od preteklega leta opazi pri organiziranju provincialne mladine v naše mladine, je treba posvetiti delu na tem področju še večjo pozornost. V okviru kulturno-prostovoljnega dela je treba med drugim prirediti tudi poljudna predavanja z raznimi temami s področja gospodarskih znanosti, ki so lahke in dostopne.

»Vse to — je rekel maršal — je zelo zanimiva stvar in to bo vsak kmet zelo rad poslušal. S tem se bo poleg dvigovanja prosvetne stopnje istočasno razbijalo tudi praznoverje in primitivnost, ki ju želijo danes izkoristiti razni sovražni elementi, ki pripovedujejo o dogajanju »nekakih čudežev« in »pojavov svetnikov«. Del naše mladine se razvija in napreduje v šolah, toda tudi oni del, ki ni v šolah, mora napredovati in iti naprej.

Reči vam moram, da sem zadovoljen z uspehi, ki ste jih doslej dosegli. Delajte tudi odslej na ta način. Samo ne izvajajte nobenega selektiva, kajti vsako selektivno lahko škoduje. Ako bomo nadaljevali pravilno in dobro delo, bo lahko naša mladina prišla daleč in postala zgled, po katerem se bo lahko ozirala vsaka druga mladina. Že s tem, kar kaže naša mladina na Mladinski progi, je resnično zgledom. Izredno sem presenečen nad početom, ki sem ga tamkaj videl, vesel me pa tudi, ko sem videl, da se razlika med mladino iz mesta in mladino iz vasi vedno bolj izgublja in kako vsi postajajo en sam enoten kolektiv.

Predstavniki mladine posameznih republik so nato maršalu sporočili, da tudi mladinci, katerih starši so pobegnili v inozemstvo kot ljudski sovražniki ali pa so bili obsojeni, vedno bolj pristopajo k mladinskim organizacijam, zlasti po velikih mladinskih delovnih akcijah. To je primer v vseh ljudskih republikah, tako v Sloveniji kakor v Srbiji in v ostalih.

Na Hrvaškem, — je rekel predstavnik hrvaške mladine, — je zavladalo zlasti po aretaciji dr. Stepinca »dobro razpoloženje. Pred tem so se bili nekateri mladi ljudje, ki so pod vplivom reakcionarnih omahoval, misleč, da se naša ljudska oblast zaradi mednarodnega položaja ne upa podvzeti korakov proti Stepincu zvezo zločinskemu delu, sedaj pa nasprotno vidi ljudstvo, da nobeno slabo delo ne bo ostalo nezaznovano, reakcionarji pa so popolnoma razbiti.

»Kako pa je mladina v Bosni? — je vprašal maršal. Ali je tam selektivno do otrok onih, ki so pogrešili? Če je kaj takega, tega ne dovolite, ampak pobijajte. Ti otroci se počutijo neprijetno, čeprav sami niso ničesar krivi. Oni že itak čutijo krivdo svojih staršev kot svojo, če pa jih na to spominja še kak zunanji znak, potem jim je še težje in se iz njih ustvarjajo malodušni ljudje, včasih pa tudi sovražniki. To je treba upoštevati, kajti drugačno ravnanje z njimi je nepravilno. Niti za trenutek ne smemo pozabiti, da so naši državljani in da bodo naši državljani tudi ostali. Od nas zavisi, če bodo dobri državljani ali ne. Tudi ne je treba prav tako vključiti v splošni kolektiv, ne pa jih puščati ob strani. Take napake je treba, kjerkoli so se

pojavele, bodisi z vaše strani ali s strani ljudskih oblasti, takoj popraviti, ne da bi čakali, da bi to prišlo od zgoraj.

Maršal se je zatem obrnil do predstavnika makedonske mladine, ki je označil kot glavno oviro za uspešno množično kulturno - prosvetno delo v Makedoniji pomanjkanje tiskarn.

Na pripombe predstavnika mladine Srbije je maršal Tito dejal, da je bilo v nekaterih primerih v Srbiji, preveč ostrosti proti mladincem, ki so včasih tudi nezvesto govorili proti oblasti ali posameznim voditeljem.

»To so po večini zavedni ljudje, — je rekel maršal, — in tak odnos do njih, kjer koli so se taki primeri pripeleli, je selektivno, ki se ne sme več ponoviti.

Problem Kosmeta je prav tako kakor problem Makedonije v potrebi intenzivnega dela na kulturno-prosvetnem področju, ker je tudi v Kosmetu velik odstotek prebivalstva nepismen. Število moške šiptarske mladine, ki sodeluje pri delu mladinskih organizacij, se je znatno povečalo v razmerju z lanskim letom, vendar pa je ženska mladina preveč vezana na dom.

Maršal Tito je nato prešel na ostale splošne probleme, ki so bili predmet razpravljanja na plenarnem sestanku Centralnega sveta, in se dotaknil vprašanja pionirjev.

»To je zelo važno vprašanje, — je pripomnil maršal, — in prav ste storili, da ste se s tem bavili. Rad bi vam povedal, da v pionirskih organizacijah ni treba uporabljati neke ostre oblike ter dati tem organizacijam vojaški značaj. To je napak. Otrokom je treba dati to, kar jim je potrebno, da bi dobili, ko odrastejo, dobre mladince. Vem, da je ena izmed največjih težav pri tem delu pomanjkanje izsolanih vzgojiteljev, toda zaradi tega je treba pri izbiranju ljudi, ki se jim zaupa ta naloga, vendarle voditi račun o tem, če se razumejo in ta posel ali ne. Sedaj je treba prirediti tečaj za vzgojitelje, toda sčasoma se bodo pripravljali v posebnih šolah. Do takrat pa ne smemo biti grobi in se je treba truditi, da bodo otroci to, česar se učijo, resnično in popolnoma vzljubili.

V nadaljnjem razgovoru so predstavniki mladine maršalu podali načrt dela za prihodnje leto. Maršala so zaprosili, naj bi Mladinske proge od Banovičev naprej proti Sarajevu ne delali plačani delavci s pomočjo mladine, ampak bi mladinci s pomočjo plačanih starejših tovarišev — strokovnjakov nadaljevali tudi v prihodnjem letu gradnjo tega novega dela Mladinske proge. Kot največja bodoča dela so nadalje nameravala gradnja ceste Beograd-Zagreb, zgraditev Titovgrada in izsuševanje Skaderskega jezera. Večji objekti za elektrifikacijo, na katerih bi po izjavah mladinskih voditeljev z veseljem delali čim večje število mladincev, bodo obsežni v petletnem načrtu, ki se pripravlja. V teku teh del bo po izjavi maršala Tita ugodeno tudi drugi deli mladincev: da spoznajo stroje.

»Gradili bomo razne objekte in vsaka ljudska republika bo lahko poslala svoje mlade graditelje, ki so nam potrebni v velikem številu in ki se bodo tako razvijali v strokovne delovne sile. Uspešno nam je vzgojiti gotovo število strokovnih kadrov in na Mladinski progi sem videl, kako številni mladinci zidajo in delajo druga strokovna opravila. Toda nam je potrebno še več kadrov, ker bodo dela, ki nas čakajo, velika, — je zaključil maršal Tito svoj razgovor s predstavniki Centralnega sveta Ljudske mladine Jugoslavije.

Odredba vrhovnega komandanta o demobilizaciji posameznih letnikov

Uradni list FLRJ št. 79 z dne 1. t. m. je objavil odredbo vrhovnega komandanta oboroženih sil in ministra za narodno obrambo, maršala Jugoslavije Josipa Broz-Tita, s katero na podlagi zakona o obveznosti državljanov FLRJ in na podlagi pravilnika za izvajanje zakona o vojaški obveznosti državljanov FLRJ in s pritrditvijo ministra za finance odreja demobilizacijo borcev, deseterjev in podoficirjev.

Demobilizirajo se do 31. t. m.:

iz rodov vojske jugoslovanske armade in obalne obrambe Jugoslovanske vojske mornarice, za katere je določen rok službovanja v stalnem kadru 2 ali 3 leta, vsi borci, deseterji in podoficirji, ki so služili v NOV in POJ v 1941, 1942 ter v prvi polovici 1943;

iz rodov Jugoslovanske vojske mornarice, za katere je predpisan rok službovanja v stalnem kadru štiri leta, vsi borci, deseterji in podoficirji, ki so služili v NOV in POJ v 1941 in 1942.

V času od 1. do 15. novembra se demobilizirajo:

iz rodov Jugoslovanske armade in obalne obrambe Jugoslovanske vojske mornarice, za katere je določen rok služ-

bovanja v stalnem kadru 2 leti, naslednje osebe:

borci, deseterji in podoficirji, ki so stopili v NOV in POJ v drugi polovici 1943 in v prvi polovici 1944;

borci, deseterji in podoficirji, rojeni leta 1920, 1921 in 1922, ki so stopili v NOV in POJ v drugi polovici 1944;

iz tankovskih in motoriziranih enot ter letalstva Jugoslovanske armade tisti borci, deseterji in podoficirji, ki so stopili v NOV in POJ v drugi polovici 1943. Borci, deseterji in podoficirji, navedeni v gornjih točkah, ki še niso izpolnili svoje vojaške obveznosti po 11. členu zakona o vojaški obveznosti državljanov FLRJ, se demobilizirajo šele takrat, ko odslužijo predpisani kadroški rok.

Od gornjih določb so izzeti aktivni podoficirji ter vsi borci, deseterji in podoficirji, ki želijo še nadalje ostati v vojaški službi in ki izpolnjujejo pogoje za službovanje v Jugoslovanski armadi preko roka.

Demobiliziranim borcem, deseterjem in podoficirjem se priznajo vsi materialni prejemki, določeni s členi 3 do 8 zakona o demobilizaciji z dne 19. julija 1945, spremenjenega in dopolnjenega z

zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o demobilizaciji z dne 26. oktobra 1945.

Določbe te odredbe ne veljajo za enote KNOJ-a in za gardske enote. Zanje se bo demobilizacija navedenih kontingentov uredila posebej.

Delna sprememba pravilnika za izvajanje zakona o vojaški obveznosti

Uradni list št. 79 z dne 1. oktobra je objavil pravilnik o spremembi pravilnika za izvajanje zakona o vojaški obveznosti FLRJ. Spremeni se samo tretja točka 18. člena pravilnika, ki se po novem glasi takole:

Prošnje za odložitve službe se vložijo v skladu s 5. členom pravilnika. Prošnji je treba priložiti potrdilo, da so te osebe vpisane kot redni dijaki na vseučilišču ali njemu enaki šoli ter potrdilo odseka za notranje zadeve pri okrajnem mestnem, četnem ljudskem odboru, da niso sodelovali z okupatorjem.

Pravilnik bo stopil v veljavo osmi dan po objavi v Uradnem listu.

Ekonomska komisija za Italijo razpravlja o vrnitvi jugoslovanske kulturne imovine

Pariz, 4. septembra. Posebni dopisnik Tanjuga poroča:

Včeraj se je ekonomska komisija za Italijo sestala k predzadnjemu zasedanju. Poleg dopoldanske seje je bila tudi popoldanska.

Na dnevnem redu je bilo sprejetje besedila tistih odstavkov posameznih členov, ki dosedaj niso bili sprejeti zaradi tega, ker so čakali na rešitve vprašanj v politično-teritorialni komisiji za Italijo. Komisija je najprej sprejela čl. 5. dodatka, v katerem je govora o zavarovalnicah v Italiji, ki pripadajo Združenim narodom.

Popoldne se je razpravljalo o sodiščih glede vojnega plena. O tem členu so bili trije predlogi v samem osnutku — francoski, britanski in ameriški, ki ga je podpirala tudi sovjetska delegacija. Komisija je sprejela ameriški predlog s 13 glasovi proti 5, medtem ko sta se dve delegaciji vzdržali glasovanja.

Zatem je jugoslovanska delegacija podala in podprla albanski amende-

ment k čl. 23 osnutka mirovne pogodbe z Italijo. Italija bi se odrekla ne samo vsem pravicam, interesom in privilegijem v korist Albanije — kot je to rečeno v osnutku — ampak tudi vsem koncesijam.

Ob koncu je bilo pred komisijo postavljeno vprašanje jugoslovanskega amandementa, o katerem so prej razpravljali v politično-teritorialni komisiji za Italijo in ki se nanaša na restitucijo Jugoslaviji predmetov umetniške, zgodovinske, pedagoške in verske narave, ki jih je Italija odnesla z jugoslovanskega ozemlja in v obdobju med 4. novembrom 1918 ter 2. marcem 1924 za časa okupacije tistih ozemelj, ki so pozneje na temelju rapalske in rimske pogodbe pripadla Jugoslaviji. Jugoslovanski predlog je bil v celoti sprejet v mirovno pogodbo kot čl. 11. a).

Na ta način je komisija sprejela skoraj vse odstavke posameznih členov ekonomskega značaja in vse dodatke z izjemo tretjega, v katerem se razpravlja o ekonomskih odredbah, ki se nanašajo na odstopljena ozemlja.

INVALIDI, KI SO V VOJNI IZGUBILI ZDRAVJE, TEGA NE SMEJO OBČUTITI V MIRNODOBNEM ŽIVLJENJU

Maršal Tito predstavnikom Združenja vojnih invalidov

Beograd, 4. oktobra. (Tanjug.) Včeraj je maršal Tito sprejel predstavnike plenuma glavnega odbora Združenja vojnih invalidov Jugoslavije. Na čelu delegacije, sestavljene iz predstavnikov pokrajinskih odborov vseh ljudskih republik in avtonomnih oblasti, so bili predsednik Združenja generalmajor Miloje Milojević, podpredsednik polkovnik Petar Brajović, generalni sekretar Veljko Tomić in urednik »Ljudskega lista« Veljko Vlahović.

Poročilo o delu in sklepih plenuma je podal maršalu predsednik Združenja generalmajor Miloje Milojević. Poudaril je namen, da se do leta 1950 celotno breme osebnih izdatkov za vojne in druge invalide popolnoma prenese na Glavni odbor URVIJ-a. Na ta način bi bila ta skrb za invalide prenesena na Združenje, kar bi pomenilo veliko razbremenitev za državo. Glavni odbor se je lotil te naloge s prepričanjem, da bo uspel. Plenum je pooblastil člane delegacije, naj svedčano obljubijo maršalu, da bodo obveznosti, sprejete na sestanku plenuma, izvršili, čeprav postavljena naloga ni lahka.

Maršal je s pozornostjo poslušal razlaganje članov plenuma in pohvalil stremiljenje glavnega odbora, da pomaga državi s tem, da bo prevzel obveznosti do invalidov, in je nato zaprosil za poročilo o današnjem položaju invalidov.

»Na svoji poti, ki sem jo pred kratkim vršil po Jugoslaviji,« je dejal maršal, »sem prišel v stik z invalidi, ki so se čisto pritožili, da se jim ne izplačujejo pravočasno invalidnine ali pa da preveč dolgo ugotavljajo izvor invalidnosti itd., z eno besedo, da imamo še vedno močan birokratizem pri posameznih organih oblasti, ko se rešujejo invalidska vprašanja. V Dubrovniku na primer, je bilo okoli 150 invalidov, ki že leto in pol niso prejeli ničesar. Razen tega sem opazil primere, da so stari invalidi ustavili izplačevanje invalidnin, da bi preizkusili znova njihovo nesposobnost, nekaterim, katerih nesposobnost je bila določena z višjim odstotkom, so ta višji odstotek razveljavili, čeprav je bil pravilno določen. To ni pravilno. Prav tako je bilo slišati pritožbe glede komisij, zlasti na Hrvaškem. Pokaral sem tam tovariše in odredil, da se povzamejo najostrejši ukrepi. Bili so primeri takega birokratizma, da so včasih od invalidov zahtevali potrdilo njihovih komandirjev, ki so morda že davno umrli. Obodil sem tako postopanje in zahteval, da se temu napravi konec.

Ta vprašanja me vedno zanimajo, zato sem izrazil željo, da bi se sestal z vami in da bi se o tem pogovorili. Kakor vi, tako tudi jaz vem, da so med organi, ki rešujejo vprašanje invalidnin, ljudje starega pojmovanja, ki so se desetletja vzgajali v okviru vladajočih krogov stare Jugoslavije in se sedaj mačehovski obnašajo do invalidov ter smatrajo, da je invalid komal svojo vlogo in da se zanj ni treba več zanimati. To je žalostni ostanek preteklosti.

Mi smo, nasprotno, v narodno-osvobodilni vojni posvečali največjo skrb našim ranjencem in invalidom. Smatrali smo, da je treba imeti posebne obzire do ljudi, ki so izgubili zdravje in ki so potrebni naše pomoči. Zavzeli smo drugačen kurz, kot pa je vladal nekoč. Naš namen je, da invalidom takoj po zaključku vojne nudimo vse,

kar moremo, in da dosežemo, da oni ne bi čutili preveč posledice vojne, oz. da bodo stalna skrb naše države.

V prvem času smo pri tem večkrat naleteli na težave vsled pomanjkanja organizacije, včasih tudi nerazumevanja krajevnih oblasti in končno zaradi drugih razlogov. Toda mislim, da smo vendar v neki meri obvladali prve težave in sicer na ta način, da smo invalide znova mobilizirali ter določili, da se mora zanje zanimati JA. Naš cilj je bil, da invalidskega vprašanja ne rešujemo tako kot nekdanj z določitvijo določenih zneskov v proračunu zanje, tako da bi ljudje životali ter se moralno čutili potisnjene ob stran. Naš cilj je bil, da tovariši, ki so v vojni izgubili svoje zdravje ter fizične sposobnosti, tega ne bodo občutili v mirnodobnem življenju. Storit moramo vse, da tega ne bodo občutili. Kako bomo to storili? Na ta način, da bodo ti ljudje občutili, da so koristni člani človeške družbe. To je za človeka, ki je v vojni žrtvoval vse, največje zadovoljstvo. Če občuti, da ni več potreben in da pomeni breme za druge, povzroča to pri njemu močno moralno potrtost. Dejal sem, da je treba dati invalidom in prvi vrsti možnost, da se kvalificirajo kot specialisti in da izvršujejo dela, ki jih po svojih fizičnih sposobnostih lahko obvladajo. Na ta način bomo zmanjšali veliko število invalidov, ki jih imamo danes v naši državi in napravili iz njih graditelje nove Jugoslavije. Onim invalidom pa, ki so 100 odstotno nesposobni za delo, moramo nuditi vsako možno nego, da bi občutili, da nanje nismo pozabili in da ne bodo moralno trpeli.

Vaša odločitev,« je nadaljeval maršal, »da to stvar sami uredite, je popolnoma skladna z duhom novega življenja invalidov ter njihovo visoko zavestjo o nalogah v novi Jugoslaviji. Strinjam se z vašim sklepom in zapuščam v vašo vztrajnost upam, čeprav je to težka naloga, da boste dosegli postavljene cilje. Izvedite organizacijo, kakor morete, in mi vam bomo pri tem pomagali. Se na neko stvar bi vas rad opozoril. To je skrb za stare invalide prve svetovne vojne. Tudi do njih morate biti človečanski ter morate hitro reševati njihove zadeve, kajti ljudje ne morejo čakati leto ali dve brez vsake pomoči. Da bi pa invalidi pri nas prosjčili, tega ne bomo dovolili.

Nato je maršal pozval predstavnike invalidov posameznih ljudskih republik in oblasti, da navedejo pomanjkljivosti in probleme, ki so nastali pri njih v zvezi z invalidskim vprašanjem.

Predstavnik invalidov iz Slovenije je sporočil maršalu, da prosijo invalidi Julijske krajine za sprejem v invalidsko organizacijo. Od približno 3000 invalidov Slovencev in Italijanov v Julijski krajini se je zdravilo v Sloveniji približno 150. Vendar tudi ostalim izkazuje moralno ter materialno pomoč. Italijanski invalidi se hočejo naučiti slovensčine, a mnogi med njimi tudi žele, da bi prišli v invalidske domove v Slovenijo, ker jim v coni A ne posvečajo nobene pozornosti.

»Sprejeti je treba invalide iz Julijske krajine,« je dejal maršal. »Morate jih vključiti v vašo organizacijo ter zanje skrbeti. Pozneje pa, ko bodo določene meje, jim morate odrediti invalidnino, ki jim pripada, kajti tudi oni so med vojno izgubili zdravje.«

Dalmatinski predstavnik je izjavil, da bi tovarne in druga državna pod-

jetja lahko sprejela precej invalidov, vendar pa to čisto otežkočajo upravni podjetji, ki trdijo, da bi v tem primeru trpela produkcija. Maršal je ta postopek obsodil kot nepravilen. O vprašanju prenosa prodaje tobaka v državi na Združenje invalidov, ki je bilo sproženo na plenumu, je maršal Tito izjavil, da bodo morali predhodno ta problem dobro proučiti.

Na maršalovo vprašanje so nato delegati govorili o položaju v invalidskih domovih, poudarjajoč, da je zelo dober in pa da je letos bilo veliko število invalidov na zdravljenju po zdraviliščih. Na okrevanje je bilo poslanih okoli 3000 novih in starih invalidov, ki so se zelo dobro počutili. Stari invalidi niso mogli verjeti, da danes kot še nikoli doslej, posvečajo tolikšno pozornost invalidom. V zdravilišču Koviljača, kjer so pogoji za zdravljenje zelo ugodni, se je letos zdravilo okoli 600 invalidov. Prihodnje leto bo zagotovljeno zdravljenje invalidov tudi v drugih zdraviliščih.

»Kako pa je s protezami?«, je vprašal maršal.

»Zelo dobro,« je odgovoril nek član delegacije. »Invalidi so že dobili po eno protezo, sedaj pa dobivajo še drugo. Nove so kvalitativno mnogo boljše. Neka naša delegacija bo v kratkem odpotovala na Dunaj, da se bo seznanila z najmodernejšimi protezami, s katerimi običajno nadomeščajo izgubljene ude.«

Nato so maršalu poročali o kulturno-prosvetnem delu. Kulturno-prosvetne skupine ne ustanovljajo samo pri okrožnih ampak tudi pri okrajnih odborih Združenja. V zadnjih dneh je bilo ustanovljeno Združenje univerzitetne in srednješolske mladine, s pomočjo katerega bodo razvijali široko kulturno-prosvetno delo. Pri glavnem odboru je bil ustanovljen kulturno-prosvetni oddelek s številnimi oddelki.

Glavni odbor Združenja vzpostavlja in utrjuje tudi zveze z invalidi ostalih demokratičnih držav, zlasti z invalidi slovanskih držav. Sklicali bodo tudi vseslovanski kongres invalidov, kamor bodo pozvali tudi invalide iz Albanije. Eden razlogov za sklicanje tega kongresa je tudi pritožba grških invalidov — pristavev Elasa, ki v svojih pismih opisujejo strašne pogoje svojega življenja. Reakcionarni vladodržci ter njihovi hlapi jih sploh ne smatrajo za invalide, ampak jih ubijajo po cestah in kjer koli se pojavijo. Neko pismo so poslali našemu glavnemu odboru iz gozda, kjer se morajo skrivati ter zdraviti. Nasprotno pa posvečajo invalidom, EDES-a ter ostalim grškim fašistom vso pozornost. Grški invalidi so v svojem pismu prosili naše invalide, naj seznajajo invalide vsega sveta z njihovim položajem ter jih pozovejo k pomoči.

»Zares je treba pomagati grškim invalidom ter razgaliti teror, ki tam vlada!« — je pripomnil maršal z velikim ogorčenjem. »Kar se tiče ideje o vzpostavitvi stikov z invalidi vseh slovanskih držav, moram reči, da je zelo dobra, toda mislim, da ne bi bilo slabo, da bi take stike vzpostavili z invalidi vseh zaveznikov državi, ki so se borile v tej svetovni vojni. Ti ljudje so pač najbolj naklonjeni pravičnemu reševanju današnjih problemov ter borbi proti reakcionarnim profašističnim elementom. Tudi to bi bila oblika borbe za mir, borbe proti reakciji in za demokracijo« — je zaključil maršal Tito.

Maršal Tito je obiskal razstavo »Slikarstvo in kiparstvo narodov Jugoslavije v 19. in 20. stoletju«

Beograd, 3. okt. (Tanjug.) Predsednik ministrskega sveta FLRJ Josip Broz Tito je obiskal danes popoldne v spremstvu ministra Milovana Djilas razstavo »Slikarstvo in kiparstvo narodov Jugoslavije XIX. in XX. stoletja« v Umetniškem muzeju.

Maršala Tita je sprejel pri vrodu v muzej predsednik komiteja za kulturo Vladislav Ribnikar.

Veleposlanik poljske republike pri maršalu Titu

Beograd, 4. okt. (Tanjug.) Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Broz Tito je v sredo sprejel veleposlanika Poljske republike v Beogradu g. Jana Karola Wendea, ki je v imenu poljske vlade izrazil maršalu zahvalo za stalnišče, ki ga je zavzel glede vprašanja zapadnih meja Poljske republike.

Dr. Srečko Šilović, izredni poslanik FLRJ v Braziliji

Beograd, 4. oktobra. (Tanjug.) Z ukazom Prezidijske ljudske skupščine FLRJ in na predlog zveze vlade je bil imenovan za izrednega poslanika in opolnomočenega ministra v Braziliji dr. Srečko Šilović, bivši pomočnik ministra za narodno zdravje LR Hrvatske.

Wallace ni hotel umakniti kritike ameriškega načrta o kontroli nad atomsko bombo

New York, 4. okt. Agencija »France Presse« poroča, da je Bern. Baruch, ameriški delegat v komisiji organizacije Združenih narodov za atomsko energijo, zahteval, da Wallace umakne svojo kritiko ameriškega načrta o nadzorstvu nad atomsko energijo. V ta namen je nek Baruchov pomočnik pripravil pismo izjavo, toda Wallace je ni hotel podpisati.

Oddajmo vojski določene količine sena

Naša Jugoslovanska armada je osnovno jamstvo varnosti in napredka naše države. Ona je velika pridobitev osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov. Pred njo je težka in odgovorna naloga da se razvije v moderno armado, ki bo neomajen branik naše neodvisnosti. Skrb zanjo je dolžnost slehernega državljanca nove Jugoslavije.

Brez dooma je potrebno da je Jugoslovanska armada dobro in redno oskrbovana, če hočemo, da bo lahko izpolnila nalogo, ki smo jo ji poverili. Naše ljudstvo si je med osvobodilno vojno odtrgalo od svojih ust in dajalo svoji vojski. Kajti ta, iz ljudstva zrastle vojska, je bila najmočnejše orožje naših narodov v boju za osvoboditev. In danes je, kakor je dejal tov. Miha Martinko, Jugoslovanska armada ključ naše državne neodvisnosti. V ljubezni do Jugoslovanske armade je merilo patriotizma vsakega državljanca. Kot je ljudstvo v času vojne dokazalo ljubezen do vojske z vsakodnevnimi skrbjo za prehrano, obleko in obutev, tako tudi danes izpričujemo našo ljubezen do nje s tem, da ji dajemo, kar potrebujemo.

V Sloveniji sedaj teče odkup sena za vojsko. Kot so poskrbele druge bratske republike, da dajo vojski dovoljne količine sena, tako je tudi naša dolžnost, da oddamo vojski določene količine sena, ki jih od nas pričakuje. Vsi vemo, da je letos napravila suša našim tračnikom veliko škodo in da sena primanjkuje. Ta primer ni samo v Sloveniji, temveč v vsej državi. Razumljivo je, da bodo oddali seno le tisti kraji, ki jih suša ni toliko prizadela, pri nas predosem ljubljansko okrožje, iz novomeškega okrožja pa kočevski okraj. Zavešt odgovornosti pred skupnostjo in zvestoba svoji vojski narekuje, da ljudstvo v krajih, ki ne trpe na pomanjkanju sena, vestno odda vse razpoložljive količine sena naši armadi.

Za vojsko zbira seno v kočevskem in rakeškem okraju »Zivonpromet«, na Gorenjskem pa »Napod«. »Zivonpromet« je zbral že skoraj tri četrtine sena, za katerega se je obvezal, da ga bo oddal vojski. Najbolje se je odzvalo oddaji sena za vojsko prebivalstvo v okraju Rakek. Res je, da je bil tam tudi sorazmerno največji pridelek sena. Zivonorejske zadruge so se same za-

vezale, da bodo oddale kar največ sena. Zadruška Nova vas-Bloke je že oddala 55 vagonov sena od 60. Manj zavezni pa so se pokazali kraji na območju zivonorejske zadruge Rakek-Planina Tu so primeri, da kmetovalci, ki nimajo živine, pa so nakosili precej sena, tega ne oddajo. Čeprav so cene za seno zelo ugodne in so kmetovalci v drugih krajih zelo zadovoljni z njimi, vendar ti ljudje računajo, da bodo zaradi stiske s krmo pozneje lahko dobili zanje še več. To kaže na njihovo špekulantsko nram.

V nekoliko manjši meri kot ljudstvo rakeškega okraja, z izjemo Rakeka in Planine, se je odzvalo ljudstvo kočevskega okraja. Do zdaj je zbral kočevski okraj šele polovico določene količine sena za oddajo.

»Zivonpromet« je že doslej poslal nekaj vagonov otrobov za rakeški okraj. Te otrobe bodo dobili kmetovalci, ki so oddali seno. S tem je dosegel, da so kmetje še rajši oddali seno. Kajti za oddano seno bodo dobili eno petino otrobov, in sicer po nizki ceni. »Zivonpromet« je doslej že za 40 vagonov presegel dobavo sena, za katerega je bil določen rok 1. oktober. Z manjšo odgovornostjo kot »Zivonpromet« se je lotil zbiranja sena »Napod« na Gorenjskem. Ta je z zbiranjem šele komaj začel.

Precej težav dela pri odkupu in dovažanju sena vojski počasa nakazovanje vagonov na določene postaje. Zgoditi so se primeri, da so pravilno naročeni vagoni prispeli z zamudo štiri dni. To je zvezano seveda z velikimi stroški zadrug, ki zastoj prevažajo seno iz skladišča na postajo in zopet nazaj. Zgodili pa so se tudi primeri, kot n. pr. v Ribnici in Kočevju, da so vagoni naloženi s senom čakali po tri dni na postajah. Ker je zdaj čas deženja, se lahko na ta način pokorijo velike količine sena. Zato bo morala tudi železniška uprava podvesti neke mere, da se take nepravilnosti ne bodo več dogajale.

Oddaja sena za vojsko naj nam bo primer, na katerem bomo dokazali svojo patriotsko zavest in ljubezen do naše vojske. Izpolnimo, kar od nas pričakuje naša Jugoslovanska armada, ki nam je priborila svobodo in ki nam bo znala to svobodo tudi čuvati.

Predvolivna zborovanja v ptujskem okraju

V ptujskem okraju se vsrjšo vsak dan predvolivna zborovanja, na katerih razlagajo aktivisti ljudstvu pomen volitev. Med drugimi govorniki je govoril tudi general-major tov. Dušan Kveder. Na teh predvolivnih zborovanjih so izbrali kot kandidata med drugimi tov. dr. Potrča, člana okrožnega odbora Maribor, publicista tov. Bratko Ivana, tov. Simončič Franca, Kvedra Dušana in druge. Na vseh teh predvolivnih zborovanjih so ljudje pretresali gospodarske probleme, predvsem o odkupu, trgatvi in zbiranju bukovnega žira, ki je v polnem teku in dobro napreduje. Ljudje so obravnavali zadnje pastirsko pismo in obsojali protiljudsko stališče nekaterih duhovnikov.

V okraju Slovenska Bistrica se ravno tako skozi ves teden vsrjšo predvolivna zborovanja, ki so zelo razgibana. Zelo živahni so bili sestanki posebno na Pohorju. Na Dravskem polju so postavili delavci kot kandidata pisatelja tov. Ingoliča. Vsi kandidati so bili sprejeti z velikim navdušenjem.

V Prevaljskem okraju so predvolivna zborovanja obiskana kakor še nikoli doslej. Vseh se udeležuje iz-

redno veliko število žena, ki prav živahno posegajo v diskusijo pri izbiri kandidatov in pri obravnavanju gospodarskih vprašanj. Eno takih zborovanj se je vršilo na Lenah, kjer je nastopil kot kandidat tov. Jurač. Slično zborovanje se je vršilo v Prevaljah, v nabito polni dvorani, kjer je govoril tov. Borko. Ljudje so bili zelo navdušeni pri postavljanju vprašanj, posebnih gospodarskih. Med drugimi kandidati so postavili tudi tov. Sekirnika in pa tov. Metoda Gričarja, okrajnega predsednika. Na Javorju je bilo veliko zborovanje, kakršnega kraj do sedaj še ni videl in opaziti je, da se ljudje sploh ne zmenijo za propagandne reakcije, ki skuša ljudi odvrti od volivne udeležbe, temveč se v polni meri zavedajo važnosti teh volitev in se zato tudi že predvolivne kampanje udeležujejo v takem številu.

V pripravi na volitve vnašamo v vse naše delo več načrtnosti in organiziranosti!

Drugi plenarni sestanek Glavnega odbora Združenja vojnih invalidov zaključil svoje delo

Beograd, 4. okt. (Tanjug.) V torek popoldne je zaključil z delom drugi plenarni sestanek glavnega odbora Združenja vojnih invalidov Jugoslavije.

Ob zaključku je plenum sprejel naslednje sklepe:

Zmenja se dosednji naziv Združenja vojnih invalidov Jugoslavije z nazivom »Združenje vojnih vojaških invalidov Jugoslavije«.

Osnodnji odbor Združenja vojnih invalidov Jugoslavije izpremeni svoj naziv v smislu novega začeta o vojnih invalidih ter dobi naziv »Glavni odbor Združenja vojnih vojaških invalidov Jugoslavije«. Delo in pristojnost kontrolnih organov bo predpisal glavni organ Združenja s svojim pravilnikom.

Pri glavnem odboru se organizirajo gospodarsko-financijski, osebni, kulturno-prosvetni, federalni, okrožni odbori in okrajni odbori Združenja, ki bodo prilagodili organizacijo dela pri odborih v duhu 6. točke tega sklepa.

Prav tako je bilo odločeno naslednje: Da se zaprosi zvezne vlade za odstopev prodaje na debelo iz skladišč tobaka glavnemu odboru Združenja; da se prevzame celotna prodaja tobakov izdel-

kov na drobno po vsem ozemlju FLRJ ter da se izvrši revizija vseh dosedanjih izdanih dovolil za prodajo tobaka na drobno; da se ukinejo vse postranske prodajalnice tobaka na drobno ter da se na njihovo mesto, v kolikor je treba, osnujejo samostojne prodajalne Združenja. Da se dovoljenja za prodajo tobaka na drobno izdajajo in glasijo na ime dotičnega odbora Združenja invalidov. Da se posveti več pozornosti otvoritvi knjigarn po vseh večjih krajih FLRJ ter da jih vodi glavni odbor Združenja invalidov. Da se pri glavnem odboru Združenja ustanovi odsek, ki bo vodil delo vseh invalidskih restavracij in hotelov; da se na vsem ozemlju prevzamejo vse kantine po vojaških bolnišnicah, vojašnicah in komandah. Da se bo glavni odbor obrnil na pristojne oblasti zaradi odstopitve celotne prodaje domačih in tujih časopisov in da se v vseh invalidskih organizacijah ustanovijo sindikalne podružnice, ki bodo prišle v okvir Enotnih sindikatov. Ob koncu je plenum zavzel stališče, da naj invalidi preko svoje organizacije pomagajo pri obnovi dežele, kakor tudi, da naj se celotno breme za osebne potrebe invalidov prenese na glavni odbor do konca leta 1950.

»Od vas, junaška mladina, pričakuje Osvobodilna fronta še nadaljnega iskrenega sodelovanja in razvijanja vseh mladih sil za zgraditev naše domovine. S tem, da podprete Osvobodilno fronto tudi na volitvah, ki so pred nami, bo mladina še bolj učvrstila temelje za svojo srečno bodočnost, za politično in gospodarsko utrjevanje Ljudske republike Slovenije v Titovi Jugoslaviji.«

RAZPRAVA O FRANCOŠKEM PREDLOGU STATUTA TRSTA V POLITIČNO-TERITORIALNI KOMISIJI
ZA ITALIJO

Tudi zadnji predlog za sporazumno rešitev vprašanja Trsta odklonjen

Pariz, 4. okt. Posebni dopisnik Tanjuga poroča: Na seji politično-teritorialne komisije za Italijo se je nadaljevala diskusija o čl. 16. mirovne pogodbe z Italijo, ki odreja osnovna načela za rešitev vprašanja statuta Trsta. Iz vrste različnih predlogov in amendentov, ki so jih predlagale razne delegacije k temu členu, je predsednik komisije delegat Južnoafriške unije Egeland izbral prav francoski predlog, ki po svoji vsebini predstavlja zadnji, skoraj popolnoma neizpremenjen redakcijski angloameriškega stališča glede vprašanja statuta Trsta, in ga predlagal kot osnovo za diskusijo.

Jugoslovanski delegat Jože Vilfan je moral opozoriti predsednika, da ni nobene razlage, zaradi katerega bi moral imeti francoski predlog nekak poseben položaj v diskusiji, ter da mora razpravljati temeljiti tako na francoskem kot tudi na jugoslovanskem predlogu.

Kot prvi je v diskusiji spregovoril angleški delegat. Svoj dolgi govor je uporabil za to, da bi na nek način opravičil globoko nedemokratsko stališče, ki ga je zavzel angleška delegacija glede vprašanja statuta Trsta. Opravičil jo je poizkušal najti v odločnem in načelnem stališču jugoslovanske delegacije, ki noče pristati na francosko črto. Istočasno je poizkušal opravičiti nedemokratsko stališče britanske delegacije z razmerami, ki vladajo v Trstu, kjer so — kot je izjavil — na dnevnem redu »ilegalne stavke, bombne eksplozije, politični atentati in ugrabljanja« in kjer je ljudstvo prežeto z »rasnim sovraštvom«. Kljub tej očividni odgovornosti angloameriške vojaške uprave za sedanje težko stanje v Trstu, se je angleški delegat vendarle »iz teh razlogov« izrazil za »močan režim stabilnosti in javnega reda« v Trstu. V zvezi s tem je pozval komisijo, da sprejme francoski predlog.

Angleškemu delegatu je odgovoril sovjetski predstavnik Višinski, ki je opozoril na dejstvo, da gre na tej konferenci za dve stališči. Prvo hoče v vprašanju Trsta okrepiti in razviti pozicije demokracije, katere načela so izražena v zasnovi že v predlogu 16. člena mirovne pogodbe z Italijo, ki je bil soglasno sprejet s strani Sveta ministrov štirih velikih sil. »Druga struja« je izjavil Višinski — gremi po tem, da razbije načela demokracije v Trstu. Stališče treh delegacij — ameriške, britanske in francoske — je izraženo v prizadevanju, da se Trstu vsili statut, ki bi čim bolj omejil pravice ljudskih množic.

Zatem se je Višinski dotaknil posameznih načel, izraženih v francoskem predlogu. Izrazil se je proti temu, da bi se guvernerju poverila dolžnost varovanja notranjega reda, kakor tudi da bi se tako dolžnost vsiljevala Varnostnemu svetu. Izrazil se je proti temu, da izvršna opozoril ne bi bila odgovorna ljudstvu. Opozoril je na guvernerjevo pravico imenovati sodnike, kar se lahko primerja samo s srednjeveškimi razmerami. Vse to — je rekel Višinski — kaže, da v primeru Trsta ne gre za ustanovitev demokracije, ampak za ustanovitev birokratske.

Višinski je nato odgovoril angleškemu delegatu na njegovo pripombo glede razmer v Trstu in opozoril, da so tudi druge države, kjer so na dnevnem redu uboj, in bi bila — kar se tiče stavk po logiki angleškega delegata namreč — Amerika vsekakor prva, ki bi morala izgubiti vse demokratske svobodine, kajti tamkaj je največ stavk. Ob zaključku svojega govora je Višinski predlagal, da se komisija omeji na sprejetje osnovnih načel statuta Trsta, ki so izražena v predlogu Sveta ministrov, ki ima veliko več pogojev, da lahko koristno reši to nalogo.

J. Vilfan je v imenu jugoslovanske delegacije predlagal sporazumno rešitev spornih vprašanj o statutu Trsta

Jugoslovanski delegat Jože Vilfan je v svojem govoru podal analizo francoskega predloga. Ugotovil je, da so v francoskem predlogu točke, glede katerih brez dvoma obstoja soglasje. Treba bi bilo, da se vse te točke ugotovijo ter da se vsa ostala vprašanja, kjer soglasja ni, izročijo v reševanje Svetu ministrov štirih velikih sil. Zatem je jugoslovanski delegat opozoril na one točke francoskega predloga, glede katerih soglasja ni. Glavno oviro v francoskem predlogu — je izjavil Vilfan — predstavlja vprašanje oblasti guvernerja. V francoskem predlogu bi bilo treba izpremeniti vse one točke, ki se nanašajo na to vprašanje.

Vilfan je dalje poudaril, da ni nobene potrebe, da bi obstajale kakršne koli posebne klavzule glede omejitve zakonodajne in izvršne oblasti ljudstva. V zvezi s tem se je jugoslovanski delegat dotaknil »temne slike«, ki jo je podal o razmerah v Trstu angleški delegat. Za to stanje stvari — je rekel Vilfan — ne nosi krivde ljudstvo, ampak sedanjí režim v Trstu, ki je ljudstvu odvzel iz njegovih rok demokratske oblasti ter vse pravice, da sodeluje pri oblasti. Danes smo priče paradoksa — je poudaril jugoslovanski delegat — da se v Nemčiji izvajajo svobodne demokratske volitve, medtem ko jih v svobodoljubnem antifašističnem Trstu ni in se tržaško ljudstvo odrija v opozicijo. Vilfan se je strinjal s trditvijo angleškega delegata, da v Trstu vlada teror, vendar je pripomnil, da je to teror policije, ki ubija celo žene. Pobil je izmišljotine angleškega delegata o rasnem sovraštvu v Trstu ter komisijo opozoril na brezštevilne manifestacije enotnosti, zlasti ko je 150.000 tržaških Italijanov in Slovencev skupno manifestiralo po tržaških ulicah ob priliki prihoda mednarodne komisije strokovnjakov.

Vilfan je nato govoril dalje o francoskem predlogu in poudaril, da čuvanje osnovnih človeških pravic ni stvar Varnostnega sveta, ampak stvar ustave mesta Trsta. Jugoslovanski delegat se prav tako ni mogel strinjati z onimi klav-

zulami francoskega predloga, ki govorijo o pravici državljanstva. V svojem govoru je Vilfan dalje opozoril, da v smislu francoskega predloga začasna vlada v Trstu sploh ni časovno omejena, čeprav je nasprotno najvažnejše prav to, da inozemske vojaške sile čim prej zapustijo Trst.

»Senator Connally — je zaključil Vilfan — hoče, da bi bil Trst neodvisen tako od Jugoslavije kakor od Italije. S tem se strinjamo, toda zahtevamo, da bi bil Trst neodvisen tudi od vseh ostalih tujih držav.«

Ta govor jugoslovanskega predstavnika Vilfana je pomemben zaradi tega, ker je jugoslovanska delegacija z njim naredila nov poizkus, da bi prišlo do soglasne sporazumne rešitve glede vseh spornih vprašanj o statutu Trsta. V svojem govoru je jugoslovanski delegat podal konkretno in objektivno analizo francoskega predloga, pri čemer je poudaril vse točke, glede katerih vlada soglasje, ter dal s svojim predlogom možnost, da se doseže glede ostalih vprašanj soglasje v okviru Sveta ministrov štirih velikih sil.

Temu poizkusu jugoslovanske delegacije, da se kljub vsem razlikam v stališčih doseže sporazumna odločitev glede vpra-

Jože Vilfan je obrazložil jugoslovanski predlog, po katerem bi interese Jugoslavije zastopal guverner, Varnostni svet pa bi zastopal visoki komisar

V drugem delu svojega govora je Vilfan podal obrazložitev jugoslovanskega amendentu k čl. 16. mirovne pogodbe z Italijo. Ta amendent v glavnem predvideva, da Varnostni svet jamči mestu Trstu popolno neodvisnost ter da se mesto Trst nahaja v realni uniji z Jugoslavijo. S tem amendentom se izroča vsa zakonodajna in izvršna oblast v roke ljudstvu, njegovi demokratski skupščini in vladi, jamčijo se osnovne pravice državljanov, jamči se neodvisnost sodne oblasti, tržaškim emigrantom zaradi fašističnega terorja se daje možnost vrnitve ter se odvzema državljanska pravica vsem fašističnim priselencem, predvideva se, da bi bila v Trstu svobodna mednarodna luka, za Jugoslavijo pa svobodna cona, dalje carinska unija, skupna železniška uprava, denarni sporazum in skupna predstavnost v inozemstvu. V smislu tega amendentu bi bil predstavnik Varnostnega sveta v Trstu visoki komisar, ki bi skrbel za izvajanje mednarodnega statuta, medtem ko bi interese Jugoslavije, kar se tiče realne unije, zastopal guverner.

V roku 1. meseca po uveljavitvi te pogodbe se mora ukiniti sedanja vojaška uprava in nadoknaditi z mednarodno komisijo, ki bo sestavljena iz predstavnikov štirih velikih sil. Naloga te komisije je pripraviti volitve v konstituantno, Jugoslovanski amendent predvideva, naj se v tem času sestavi začasna vlada po konsultaciji z vsemi demokratskimi skupinami v Trstu. Jugoslovanski delegat Vilfan je v svoji obrazložitvi posebno poudaril, da bi mogla Jugoslavija odstopiti od nekaterih formulacij, nikakor pa ne more odstopiti od demokratskih načel, ki so izražena v tem amendentu.

Glasovanje o posameznih predlogih — Podkomisija za statut Trsta bo predložila poročilo o svojem delu plenarni skupščini

Ker je bilo razpravljanje končano, je predsednik komisije predlagal, naj izda za glasovanje sklep o vseh predlogih in amendentih, ki so v zvezi s čl. 16. mirovne pogodbe. Prvi je prišel na vrsto poljski predlog, ki zahteva, naj komisija zavzame najprej svoje stališče glede čl. 16. mirovne pogodbe z Italijo, s katerim je soglasal Svet ministrov štirih velikih sil, in da prepusti Svetu ministrov, da dokončno reši vprašanje tržaškega statuta.

Ta predlog je imel namen, da se doseže soglasen sklep glede vprašanja Trsta, ki ga pa je komisija zavrnila s 14 glasovi proti 6. Za ta predlog so glasovali: ZSSR, Bela Rusija, Poljska, Ukrajina, Češkoslovaška in Jugoslavija.

Nato so prešli na glasovanje o francoskem predlogu. Prvi odstavek francoskega predloga, v katerem se sprejemajo vse tiste točke, glede katerih je bilo doseženo soglasje vseh delegacij podkomisiji za tržaški statut, je komisija sprejela soglasno. Drugi odstavek, ki predvideva, da naj komisija sprejme prvi paragraf čl. 16. mirovne pogodbe z Italijo, je bil sprejet z 19 glasovi proti 1. Jugoslavija je glasovala proti.

Nato so prišli na vrsto posamezni paragrafi francoskega predloga, ki prav za prav vsebuje vse tiste demokratske klavzule, ki so že znane iz ameriškega, angleškega in francoskega načrta tržaškega statuta, ki je bil predložen Svetu ministrov. V smislu teh klavzul francoskega predloga ni Varnostni svet pokličen za to, da skrbi za nedotakljivost in neodvisnost tržaškega ozemlja, temveč ima pravico, da se pod »krinko zaščite osnovnih človeških pravic« in vzdrževanja javnega reda vmešava v notranje zadeve tržaškega življenja. S temi klavzulami se omejuje oblast ljudske skupščine in vlade v Trstu. Po teh klavzulah ima guverner pravico veta glede vseh zakonov, ki jih je sprejela ljudska skupščina. Guverner tudi odpušča uradnike. Nadalje ima guverner pravico, da »v izrednih okoliščinah« podvzame vse

šanja Trsta, se je izredno bučno in ostro zoperstavil ameriški predstavnik senator Connally. V svojem novem grovovitem govoru se je spozabil do take mere, da je naredil celo zmešnjavo, ki je izzvala v komisiji smeh in vmesne pripombe. Tako je n. pr., ko je govoril o »močni roki«, ki jo mora imeti Varnostni svet, Connally namesto besedi »glede Trsta« izgovoril besedo »glede Jugoslavije«. To mešanje geografskih pojmov je ponovil senator Connally še enkrat. Po mnenju tega glasnega »demokrata« ni mogoče uporabiti demokracije, ki je možna v teoriji na papirju, pri tako važnem in praktičnem mednarodnem problemu, kot je to vprašanje Trsta. Dosednji svojemu odrekanju demokracije v praksi je najglasnejši teoretik zapadne demokracije na mirovni konferenci, senator Connally, v imenu ameriške delegacije izjavil, da podpira francoski predlog.

Beloruski delegat Kiseljov je nato opozoril, da sta ameriška in britanska delegacija s svojimi novimi predlogi odkrito nastopili proti soglasnim odločitvam Sveta ministrov glede vprašanja tržaškega statuta. Ponovno je zahteval, da naj statut temelji na demokratskih načelih in da naj zakonodajna ter izvršna oblast ostaneta neomejeno v rokah ljudstva.

Francoski delegat je v svojem odgovoru na kritiko francoskega predloga s strani jugoslovanskega delegata pristal na nekatere drobne redakcijske izpremembe v 1. in 2. odstavku svojega predloga. Vendar je v vseh bistvenih točkah, ki določajo načela bodočega statuta Trsta, ostal pri svojem prvotnem predlogu.

Senator Connally je govoril o tem — je rekel Vilfan — da ni demokracije brez miru in zakonitosti. Spomniti se moramo, da so se pred 200 leti prav z gesli o miru in zakonitosti borili stari režimi proti mladim nastopajočim demokratskim silam. Podobnih besedi o miru in zakonitosti se tudi danes poslužuje senator Connally. Med tem pa — je poudaril Vilfan — nista red in zakonitost pogoja demokracije, nasprotno, demokracija je pogoj reda in zakonitosti. Zato mora dobiti Trst demokracijo, da bo resnična oblast v rokah ljudstva. Kar se tiče gospodarskih vezi med Jugoslavijo in Trstom — je nadaljeval Vilfan — Trst gospodarsko ne more živeti brez pomoči zaledja, v prvi vrsti Jugoslavije. Če konferenca ne more razumeti teh skupnih interesov, tedaj tudi ne more zahtevati od Jugoslavije, da razume interese Trsta, ki bi bil od nje izoliran.

Nato je povzel besedo poljski delegat. Slednji je poudaril, da francoski predlog ne samo, da ne zmanjšuje razlike med stališčem posameznih delegacij, temveč jih še pogloblja, in da je edina pot, ki vodi k sporazumni rešitvi, tista, da komisija sprejme soglasno sklope Sveta ministrov in prepusti Svetu ministrov končno odločbo glede tega vprašanja.

Nato je povzel besedo sovjetski predstavnik Višinski. Predsednik je opozoril, da je poleg ameriškega, francoskega, poljskega in jugoslovanskega predloga v zvezi s čl. 16. mirovne pogodbe z Italijo tudi sovjetski predlog in 10 točk, ki jih je 14. septembra šef sovjetske delegacije Molotov v svojem govoru v politično-teritorialni komisiji za Italijo formalno predložil in katerih komisija še ni obravnavala.

potrebne ukrepe in da »proglasi obsedno« stanje. V klavzulah o državljanstvu niso omenjeni tržaški prebivalci, ki so za časa italijanske zasedbe morali zapustiti svoje rodno mesto, istočasno pa dobijo državljansko pravico vsi fašistični priselenci.

V ekonomskih klavzulah ne dopušča francoski predlog nobenih ožjih gospodarskih vezi, ki bi jih naj imel Trst s svojim jugoslovanskim zaledjem, a istočasno zahtevajo od tega zaledja tranzitne in carinske privilegije za blago, ki se odposlaja v Trst ali iz Trsta.

V klavzulah o začasni vladi ni omejena doba začasnega stanja pred uveljavitvijo tržaškega statuta. Prav tako ni določen tudi rok, v katerem naj bi se umaknile tuje vojaške sile iz tržaškega ozemlja.

Angloameriški glasovalni stroj je sprejel vse te klavzule točko za točko, istočasno pa je odbil vse popravke, ki jih je dala k francoskemu predlogu sovjetska delegacija. Sprejeli so samo popravek poljske delegacije. Prvi določa, da naj bo izvoljena tržaška ljudska skupščina po proporcionalnem sistemu na podlagi splošnega, tajnega in neposrednega glasovanja. Drugi poljski popravek zahteva, da naj Svet ministrov pred izdajo končnega sklepa o tržaškem statutu posluša tudi mišljenje Jugoslavije. Ameriški delegat je takoj zahteval, naj se zaslži predstavnik Italije.

Francoski predlog so sprejeli v celoti skupaj s tema dvema popravkoma s 14 proti 6 glasovi. Proti so glasovali: ZSSR, Ukrajina, Bela Rusija, Poljska, Češkoslovaška in Jugoslavija.

O jugoslovanskem amendentu, čigar vsebino smo že navedli v zvezi z razpravljanjem v pričetku seje, so glasovali točko za točko. Po zaslugi angloameriškega glasovalnega bloka so bile vse točke jugoslovanskega amendentu odklonjene v večini primerov s 13 proti 6 glasovi. Za jugoslovanski amen-

Moskovsko gledališče „Leninski komsomol“ v Ljubljani

V četrtek so prispeli iz Opatije preko Postojne v Ljubljano člani moskovskega gledališča »Leninski komsomol«, ki ga vodi zaslužni umetnik ZSSR Ivan Bersejnev. Pred Opero jih je pričakovala velika množica ljudstva, zlasti mladine, ki jih je sprejela s pristrnimi pozdravi in vzkliki. V imenu vlade LRS jih je prvi nagovoril in pozdravil minister prosvete tov. Kozak, v imenu MLO predsednik tov. Albrecht, v imenu SNG pa upravnik tova-

riš Golia. Za tople pozdrave se je v imenu gledališča zahvalil Ivan Bersejnev, ki je izrazil vsem prebivalcem mesta Ljubljane in slovenskim umetnikom pristrne pozdrave. Ves sprejem je bila veličastna manifestacija bratstva med jugoslovanskimi in sovjetskimi narodi. Svoje gostovanje v Ljubljani, ki bo trajalo teden dni, je gledališče začelo s Tolstojev dramo »Živi mrtvec«.

V LJUBLJANO JE PRISPELA ŠVEDSKA DELEGACIJA »ZVEZE ZA ZAŠČITO OTROK« IN »ŠVEDSKEGA ODBORA ZA POMOČ JUGOSLAVIJI«

Včeraj ob 2. uri popoldan je z brzovlakom prispela iz Beograda v Ljubljano švedska delegacija »Zveze za zaščito otrok« in »švedskega odbora za pomoč Jugoslaviji«. V delegaciji so: gospa Margit Levinson, šef delegacije, predsednica Reda Barnen (Zveza za zaščito otrok), žena guvernerja Stockholma, gospa Gerda Lindeur, komunistični poslanec, soproga predsednika KP švedske, gospod senator Evalt Johaneson, sekretar »Evropa Hjelpen« (Pomoč Evropi), ki je prvi začel zbirati pomoč za našo deželo. Sonja Baruting, odvjetnica, hčerka predsednika vlade in Maj Jarke, urednica ženskega časopisa. — Švedsko delegacijo so na kolodvoru pričakali predstavniki oblasti, množičnih organizacij in tiska. Delegacijo je pozdravil tovariš Albrecht, predsednik MLO mesta Ljubljane, v imenu Rdečega križa Slovenije pa predsednik RKS tov. Jeras. Švedska delegacija ostane nekaj dni v Sloveniji, kjer si bo ogledala razne znamenitosti, nato pa odide v Opatijo.

Churchill je skušal preprečiti otvoritev druge fronte na zapadu

New York, 4. oktobra. TASS poroča: List »Look« je objavil v obliki članka zaključni del knjige, ki jo je napisal sin umrlega predsednika, Eliot Roosevelt. Članek zlasti poudarja pomen ponovne vzpostavitve enotnosti treh sil in očitve politike Franklina Roosevelta. Pisec pravi, da so številni ljudje po Rooseveltovi smrti skušali uničiti enotnost treh sil, ki predstavlja temeljni kamen miru.

ZDA in Velika Britanija — nadaljuje pisec — sta prvi poptevali skupne sklepe. Prevzeli smo nase funkcije popolnega podpiranja Velike Britanije. Tako n. pr. glede Grčije, ko smo — tedaj, ko so britanski vojaki hladnokrvno ubijali grške antifašiste — podprli britansko znanje ministrstvo in izjavljali, da so volitve, ki so bile 31. marca t. l., zares demokratske.

Ali pa vzemimo »iransko vprašanje«. Varnostni svet, ki je, pod angloameriškim vplivom, je čisto, kljub željam samega Irana, vztrajal na tem, da se pušči iransko vprašanje na dnevnem redu. Toda prave okoliščine so popolnoma jasne. Velika Britanija skuša ljubosumno ovекovečiti svoje nadzorstvo nad petrolejskimi koncesijami v Južnem Iranu. Organizacija Združenih narodov je ves

ta primer izkoristila in ga spremenila v protisovjetsko demonstracijo.

Primer Irana kaže, da skuša majhna skupina ljudi s slabimi nameni v Londonu in Washingtonu ustvariti ozračje mrznje in vojnega razpoloženja proti ZSSR. Pisec poudarja, da tvorijo to malo skupino uslužbenci ameriškega zunanjeja ministrstva, katerim Roosevelt ni nikoli zaupal, dalje, reakcionarni člani Kongresa ter del tiska, ki skuša pod geslom svobode tiska zagotoviti svobodo neodgovornosti.

V istem članku opisuje Eliot Roosevelt, kako je skušal Churchill do zadnjega trenutka preprečiti otvoritev druge fronte. Pisec ugotavlja, da je Churchill ob obisku pri Eisenhowerju 1944. leta osebnó zahteval ofenzivo na področju Anzija v Italiji. To je bil zadnji Churchillov poskus, da bi vztrajal na invaziji Južne Evrope, ne pa pri izkrcanju na zahodu. Pisec dalje navaja, da je Roosevelt tik pred svojo smrtjo izjavil, da bodo poskušali Britanci po vojni ustvariti blok proti Sovjetski zvezi in da se je sam nameraval boriti proti temu. Toda Rooseveltova smrt je omogočila politiko praznine v ZDA, ki je zaradi premajhne pazljivosti naprednih sil izpolnjena z reakcionariji.

dement so glasovali: ZSSR, Ukrajina, Belorusija, Poljska in Jugoslavija. Abesinija se je vzdržala. Ameriški predlog, čigar klavzule se deloma strinjajo s klavzulami francoskega predloga, deloma pa so bile zaradi svoje gospodarske vsebine odstopljene ekonomski komisiji za Italijo, obsega poleg nekaterih drugih določil tudi klavzulo, ki predvideva za tržaško ozemlje začasnega guvernerja, na čigar priporočilo naj bi šle tržaški statut stopil v veljavo. Vse te klavzule so sprejeli s 14 glasovi proti 6.

Kot zadnji je prišel na vrsto predlog v 10. točkah, ki ga je podal 14. septembra ob priliki svojega govora o tržaškem statutu šef sovjetske delegacije Molotov. Ta predlog predvideva med drugim umik vseh tujih vojaških sil s tržaškega ozemlja 30 dni po uveljavljenju mirovne pogodbe z Italijo. Poleg mednarodnega režima v tržaškem pristanišču predvideva svobodni coni za Jugoslavijo in Italijo. Nadalje predlaga tesno gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in svobodnim ozemljem Trsta v obliki carinske unije, skupne uprave železnice itd. Sovjetski predlog daje vso zakonodajno oblast demokratsko izvoljeni ljudski skupščini, vso izvršno oblast pa vladi svobodnega ozemlja, ki je odgovorna za svoje delo ljudski skupščini. Ta predlog odvzema k klavzulo o državljanstvu pravico do tržaškega državljanstva vsem fašistom, kakor tudi vsem italijanskim državnim funkcionarjem, ki so prišli na tržaško ozemlje po letu 1922. Nadalje predvideva sovjetski predlog, preden bi stopil v veljavo statut, ustanovitev komisije, ki bi jo sestavljali predstavniki štirih velesil, ki naj po posvetovanju z

demokratskimi skupinami sestavijo začasno vlado. Po sovjetskem predlogu bi morala ta začasna vlada v roku 3 mesecev določiti datum volitev v ljudsko skupščino. Skoraj vse te točke so zavrnili s 13 glasovi proti 6. Za sovjetski predlog so glasovali: ZSSR, Ukrajina, Belorusija, Poljska, Češkoslovaška in Jugoslavija. Abesinija se je vzdržala.

Poleg druge točke so sprejeli samo še točko 6 sovjetskega predloga, ki govori o ljudski skupščini in o načinu, kako naj se voli. K tej točki je predlagal poljski delegat Winiewicz dopolnitev, ki predvideva pri volitvi v skupščino proporcionalni sistem. Ukrajinski delegat je dodal tudi še to, da so volitve splošne in brez razlike na spol. Ta ukrajinski podamendent je bil potreben zato, ker se je med razpravo v podkomisiji za tržaški statut pokazalo, da se nekatere delegacije ne strinjajo z glasovalno pravico za ženske. Značilno dejstvo je tisto, da je angleška delegacija, ko je prišlo do glasovanja o tej točki sovjetskega predloga skupaj z obema podamendentoma, v nasprotju z vsemi ostalimi delegacijami v komisiji, edina glasovala proti temu, da bi bila ljudska skupščina tržaškega ozemlja izvoljena po proporcionalnem sistemu. S to sejo, na kateri je v povsem neresnem in za avtoriteto mirovne konference globoko škodljivem ozračju prišla do polnega izraza v več kot 50 zaporednih glasovanih disciplin angloameriškega glasovalnega stroja, je bilo v glavnem zaključeno delo politično teritorialne komisije za Italijo. Komisija mora samo še sprejeti poročilo, ki bo predloženo plenarni seji mirovne konference.

Obtoženi dr. Stepinac ne more ovreči niti ene obdolžitve obtožnice

Zagreb, 3. okt.

Včeraj se je pred vrhovnim sodiščem LR Hrvatske ves dan nadaljevalo zasliševanje obtoženega nadškofa dr. Alojzija Stepinca.

Soobtoženi Kulin je ponovil izjavo, da si je v nadškofijskem dvorcu takoj pridobil zaupanje, čim je povedal, da pozna ustaško vohunsko Lelo Sopijanc, ki je vzdrževala zveze med dr. Stepincem in teroristi v Trstu. Ze pri prvem obisku v nadškofijskem dvorcu je dobil vtis, da obstoja tesna povezana organizacija.

Javni tožilec je prebral nato več dokumentov o zvezah dr. Stepinca z nemškimi Gestapom. Da bi Gestapo zaupal zagrebškemu nadškofu, so na njegovo željo pripeljali v Zagreb tri redovnike iz Poljske, gestapovski agent Eger pa se je pustil celo posvetiti v duhovnika, da je mogel vzdrževati čim tesnejše stike z vodilnimi cerkvenimi krogi in nadzirati njihovo delovanje.

Razvila se je razprava o delovanju škofijskega dobrodelnega društva »Caritas«. Iz objavljenih dokumentov je razvidno, da je služilo to društvo kot krinka za črnbosoržijanstvo raznih kanonikov in drugih duhovnikov. O podlem delovanju tega društva je izpovedal ravnatelj duhovnik Dumić sledeče: Partizanske otro-

ke, ki so jih ustaši nasilno privedli v Zagreb, so nastanili v škofijskem cvetličnjaku. Ležati so morali na tleh. Za hrano so skrbeli zavedni meščani, ker nadškof zanje ni hotel dati niti kapljice mleka, čeprav je imel v hlevih 110 molznih krav. Kanonik Ferdo Rožić pa je naročil: »Nazenite to golazen ven, preveč smrti.« Za preskrbo teh otrok in drugih beguncev so zbrali milijon kun, toda ti od vsega tega niso dobili nič, ker so ves denar porabili za črno borzo. Kanonik Rožić je dal samo enkrat na razpolago vagon gnila krompirja, ki ga drugod ni mogel prodati. O vsem tem je bil pisмено obveščen dr. Stepinac, ki pa ni proti temu ničesar ukrenil. Premestil je le neko sestro, ker mu je ovadila razvratno življenje nekaterih visokih duhovnikov z razuzdanimi usmiljenimi sestrami. Ko je posegla vmes ljudska oblast in napravila red, jo je dr. Stepinac napadel v svojem pastirskem pismu, češ da preganja dobrodelnost.

Javni tožilec je omenil trditve v pastirskem pismu o preganjanju duhovščine ter prebral niz dokumentov, ki dokazujejo, da ni bil niti en duhovnik osumljen zaradi tega, ker je bil duhovnik, temveč zato, ker so bili ustaški zločinci, ovaduh in gestapovski vohuni.

Temu namenu naj bi služil beg dr. Mačka, ki naj bi prikazal, kako ni v Jugoslaviji nihče varen življenja. Vse to je podpiral nadškof dr. Stepinac, ki je nadaljeval to delo tudi po osvoboditvi z organiziranjem ustaško-križarskih tolp. S tem je hotel zbuditi vtis, da razsaja v Jugoslaviji državljanska vojna. Bivši ustaški zunanji minister Alajbegović je izpovedal, da je dobil Stepinac za izdajanje tega pastirskega pisma izplačanih 100 milijonov kun.

— Vidite, kam ste pripeljali kot vrhovni poglavar katoliške cerkve v Jugoslaviji cerkev in duhovščino. Napravili ste iz katoliške cerkve ustaško dekle — je dejal javni tožilec.

Soobtoženi frančiškanski provincial Martinčić je potrdil, da je pastirsko pismo imelo popolnoma političen značaj in da je zaradi tega odklonil vsako sodelovanje. Nadalje je izjavil, da uživa katoliška cerkev sedaj popolno svobodo, dočim je v NDH zaradi povezave Stepinca z ustaši bila pod najhujšim pritiskom.

Zloraba cerkve in vere v politične svrhe je bila v tej sodni razpravi popolnoma jasno dokazana. Aprila 1941 je nadškof Stepinac izdal pastirsko pismo zato, da je pozval vernike k sodelovanju z ustaši, marca 1945 pa je izdal drugo pastirsko pismo, da bi rešil ustaško tvorbo in preprečil zmago nad fašizmom. Zadnje — tretje — pastirsko pismo je bilo izdano septembra 1945, da bi hujškal proti ljudski oblasti in podprl sovražno delo mednarodne reakcije. Po zagovornikovih vprašanjih je predsednik sodišča pozval obtoženega dr. Stepinca na zagovor.

Zagovor dr. Stepinca

Obtoženec je v daljšem zagovoru skušal prikazati, kako je sodna razprava napršena proti katoliški cerkvi, in je trdil, da sedanja oblast nima pravice terjati odgovora za njegovo delovanje med okupacijo. Dejal je, da je cerkev sedaj zatirana, kar je skušal dokazati z navajanjem obsodb nekaterih izdajalskih duhovnikov. Pritoževal se je nad šolskimi knjigami, češ da niso pisane v krščanskem duhu.

— Nimam nič proti temu, da pridejo tovarne, rudniki in tako dalje v roke delavca — je dejal, — toda cerkvi naj bi pustili njena veleposveste in samostansko premoženje. Proti kazni se ne bo pritožil, ker ima čisto vest.

Obtoženi Stepinac ni niti z besedico omenil svojega delovanja z ustaši, svojega rovarjenja proti ljudski republiki, svojega delovanja s križarji, niti konspiracij z ustaškimi krvoloki. Niti ene besede ni omenil v opravilo nasilnega prekrščevanja Srbije.

Predsednik sodišča je odločno zavrnil obtožbeno drzno trditev, da ljudsko sodišče ni upravičeno soditi njegovih dejanj med okupacijo. Po tej logiki bi morali tudi Ante Pavelić in drugi ustaške zločince takoj izpustiti iz zaporov, ker po osvoboditvi še nikogar niso ubili.

Ko ga je predsednik ponovno pozval, naj odgovarja na konkretne trditve obtožnice, je dr. Stepinac izjavil:

— Ne želim govoriti o tem in tudi nimam kaj izjaviti.

— Torej pomeni to, da vse priznate za dokazano.

— Se ne smatram krivega.

Razprava se je nadaljevala v petek jutraj ob 8. uri.

Razprava pred okrožnim sodiščem v Ljubljani Klerikalna »Hranilna in posojilna zadruga« na Jesenicah je v letih 1931 do 1941 ogoljufala delovno ljudstvo za en milijon dinarjev

Ljubljana, 4. oktobra.

Pred senatom ljubljanskega okrožnega sodišča se je danes vršila razprava proti članom načelstva in nadzornega odbora Hranilnice in posojilnice na Jesenicah in sicer: proti predsedniku načelstva Kastelicu Antonu, župniku na Jesenicah, Križmanu Andreju, bivšemu kaplanu na Jesenicah in Godini Jožetu, bivšemu kaplanu na Jesenicah (oba sta pobegnila z okupatorjem), Gospodariću Jakobu, gimnazij-skemu učitelju z Jesenic, Zvezda Ivanu, trgovcu z Jesenic, Smolej Ivanu, privatnemu uradniku z Jesenic, Markež Valentinu, bivšemu županu na Jesenicah (pobegnil z okupatorjem), župniku Zbontar Matežu, Srancu Janku, delovodji z Jesenic, livarskemu mojstru Torkar Francu iz Štor in uradniku Hranilnice Savinšek Mariji z Jesenic.

Vsi so kot člani načelstva, odnosno nadzornega odbora Hranilnice in posojilnice na Jesenicah odgovorni, da so se vodile od 1. 1931 do aprila 1941 nepačne poslovne knjige in da so posamezne vpise v teh knjigah prenašali in tako ponarejene zadruške knjige uporabljali kot prave, da so lahko dvigali različne vsote denarja, ki je bil last vlagateljev, oziroma Hranilnice. Ta denar so uporabljali za svoje osebne potrebe in za strankarsko politične ustanove, prireditve in akcije, tako da je znašal 50. junija 1941 primanjkljaj najmanj 906.873 dinarjev.

V letu 1937 so na Jesenicah izdali vlagateljem Hranilnice in posojilnice razglas, v katerem navajajo, da so zagotovili vlogam zavarovanje v zlatu in da bodo v vsakem primeru, tudi če bi vrednost dinarja padla, vlagateljem ohranili dejansko vrednost njihovih vlog. To so storili zato, da ne bi nepočni dvigali svojega denarja, in so tako vlagateljem obljubljali protizakonite, nemogoče ugodnosti.

Poleg imenovanih se je zagovarjal tudi inženir Urbanija Anton, ki je leta 1942 v službi okupatorske nemške revizijske zadruške zveze v Gradcu delal revizijo po zadrugah na okupiranem slovenskem ozemlju. S tem je stavil svojo strokovno izobrazbo na razpolago sovražniku za krepitev gospodarske moči in njegovega vojnega potenciala. Kot revizor IZOS-a je pregledal poslovanje Hranilnice in posojilnice na Jesenicah in se takrat dogovoril s soobtoženimi odborniki Hranilnice Kastelicem, Gospodaričem in drugimi, da se breme primanjkljaja in krivda zanj naprti izključno soobtoženi Savinškovi.

Obtožena Savinškova je razkrila vlogo, ki jo je imela klerikalna »Hranilna in posojilna zadruga« na Jesenicah. Kaplan Križman, ki je bil tajnik posojilnice, je iz blagajne često jemal večje ali manjše vsote denarja, pri tem pa obtoženi Savinškovi naročil, naj nekako uredi, da bo blagajna vselej »stimalaka«. Kaplan Križman ji je sam pokazal, kako se lahko taki primanjkljaji prikrijejo. Pri izplačilih denarnih zneskov posameznim vlagateljem, je Savinškova po navodilih kaplana Križmana v vložne knjižice pravilno vpisala dvignjene zneske, v blagajniški dnevnik pa je vpisovala te zneske s to razliko, da je pred nje postavila še kako desetico. Tako je na primer vlagatelj Ranzinger dvignil 300 dinarjev, katere je Savinškova pravilno vpisala v vložno knjižico, v dnevnik blagajne pa je vnesla dvig 30.300 dinarjev.

Obtoženi Kastelic je skušal zvrniti svojo krivdo na Savinškovo, češ, da je v prvi vrsti ona odgovorna, ker je vodila vse knjige. Ko mu tožilec pokaže blagaj. knjigo glede Ranzingerja in ga vpraša, če je vodil kontrolo in če je pregledoval poslovanje, je obtoženi Kastelic potrdil. Ko tožilec obtoženemu Kastelicu pokaže vpis v vložno knjigo in dnevnik blagajne, se skuša obtoženi izmikati, da je bil dnevnik blagajne pozneje falsificiran. Ker pa je bil v blagajniški zaključkih povsod vnesen tudi falsificiran znesek, je jasno, da bi župnik Kastelic to moral opaziti.

Na predsednikovo vprašanje, če obtoženi Kastelic ni postal pozoren na hranišnično poslovanje, ko so se po Jesenicah razširile govorice, da obtožena Savinškova zelo razkošno živi in da s hranišničnim poslovanjem nekaj ni v redu, obtoženi Kastelic zatrjuje, da je naročil članom nadzornega odbora in revizorju, naj bodo pri pregledu knjig vedno pazljivi. Da je obtoženi Kastelic posebej kot predsednik zadruge za vse poverbe, dokazuje izpoved priče Pajer Frančiške, ki je opozorila obtoženega Kastelica na te nepravilnosti.

Priča Pokeljšek Marija pove, da je imela v Hranilnici vložnih 24.000 din. Ker je preživljala svojega mater, ki je zbolela, je potrebovala denar in zahtevala izplačilo vloge, a je dobila le parkrat po 100 dinarjev. »Bila sem cerkvena pevka in sem zaupala posojilnici, ki so jo vodili duhovniki. Zato sem bila še tembolj razočarana.«

Priča Urbanja Apolonija: »Vložila sem denar v Hranilnico, da bi ga imela na starost. Kadar sem hotela kaj dvigniti, sem morala vedno malo prositi, da sem dobila kakšnih 100 do 400 dinarjev. Slišala sem, da dajejo posojila, če clove kaj odstopi cerkvi, zato sem šla k župniku in mu obljubila, da dam 1000 dinarjev za cerkev, če dobim večjo vsoto denarja. Čeprav prej ni bilo denarja, sem dobila takoj izplačanih 2000 dinarjev. Leta 1934 sem v Hranilnici vložila 8000 dinarjev. Ker sem imela vložno knjižico vedno v hranišnici, takrat nisem vedela, koliko so vpisali. Pozneje sem ugotovila, da je

bilo vpisanih samo 6000 dinarjev in ne 8000 dinarjev.«

Medtem ko so kaplan Križman, Godina, župnik Kastelic in Savinškova razkošno živeli z denarjem vlagateljev, je posojilnica ljudem, ki so si od ust pritrgovali, da bi si prihranili za starost, izplačevala borne vsote po par sto dinarjev samo v najnujnejših primerih. Kadar je bilo treba vložiti denar v kakšno politično organizacijo, ga seveda ni primanjkovalo, če pa je prišel siromašen kmet ali delavec, da bi si s prihranjenim denarjem pomagal v boleznih ali starosti, mu je Hranilnica in posojilnica na Jesenicah odvrnila, da nima denarja. Tako so na primer leta 1935 dali krščanski zvezi za zidavo Krekovega doma na razpolago 1.999.000 dinarjev. Od te vsote pa je bilo vrnjenih samo 622.000 dinarjev, dočim je bilo 1.372.000 dinarjev likvidiranih z nepravilnimi vpisi v hranišne knjižice vlagateljev.

Vsa skrupiranost in pokvarjenost ljudi, ki so vodili to hranišnico in posojilno zadrugo, je razvidna iz primera Klagus Avgusta, ki je imel v hranišnici 70.000 dinarjev. Ko je hotel dvigniti vsaj nekaj denarja, so mu rekli, da ni denarja in da lahko dobi kvečjemu 100 dinarjev. Ker pa je slišal, da se denar dobi, če se člane vodstva posojilnice podkupi, je ponudil obtoženemu Križmanu 20 odstotkov od celotne vsote. Kaplan Križman, ki je bil, kot izjavljajo številne priče, najbolj pretkan goljuf, je takoj odobril izplačilo 40.000 dinarjev na račun te vloge, dočim je ostalih 50.000 porabil zase.

Priča Mrak Franc: »V hranišnici sem imel 40.000 dinarjev. Zaupal sem ji popolnoma, saj nisem mogel misliti, da bi posojilnica, ki so jo vodili duhovniki, tako goljufala z denarjem, ki sem si ga pristradal. Ko sem pozneje hotel dvigniti denar, so mi dali le 100 din s pripombo, da se toliko ne bi smeli izplačati. Bil sem prepričan, da imajo denar, a le za take kot so Kastelic, Belcijan in drugi. Danes izjavljam, da je vodstvo hranišnice z duhovniki Kastelicem, Križmanom, Godino in Zbontarjem krivo, da sem postal siromak, ker so me ogoljufali za vse, kar sem si dolga leta od ust pritrgoval.«

Vrsta prič dokazuje nepošteno poslovanje hranišnice. Priča Vovk Franc pripoveduje, da je imel v hranišnici 40.000 dinarjev. Na večkratno molodovanje je dobil končno 100 dinarjev. Ko je prišel domov, je zet pogledal v knjižico, kjer pa je bil vpisan dvig 1000 din namesto 100 din. Takoj se je vrnil in zahteval od Savinškove, da to popravi. Uradnica mu je hotela dokazati, da mu je izplačala 1000 dinarjev. Na njegovo razburjeno ugovorjanje je prišel v pisarno sam obtoženi Kastelic in se začel potegovati za Savinškovo.

Iz dokaznega materiala in izpovedi prič je razvidna vsa umazana vloga, ki jo je igralo vodstvo te klerikalne ustanove. Vse od leta 1930. je bila prva skrb hranišnice ustvaritev kapitala v politične namene, namesto da bi pomagala siromašnim zadrugnikom, ki so ji zaupali pristradani denar. Tako je bila hranišnica gospodarska hrbtenica tako imenovanega klerikalizma v jeseniškem okolišju. Istočasno, ko so delovni ljudje živeli v pomanjkanju, je hranišnica podpirala politične akcije bivše SLS in pozneje JRZ in trosila na račun vlagateljev težke stotisoče za ohranitev politične moči klerikalizma. Vodstvo hranišnice, zlasti pa posamezni funkcionarji, so se spuščali v umazane trgovske in gospodarske podvige, posebno pa tajnika hranišnice, zloglasna Križman in Godina, ki sta bila v prvi vrsti »gospodarstvenik«. Pa tudi drugače so člani vodstva hranišnice, posebno obtožena Savinškova, razkošno živeli, češar s svojimi rednimi dohodki nikakor ne bi mogli. Zaradi tega je posojilnica prišla v zelo težak položaj, da je morala odrediti denarno zaporo za izplačilo vloge. Za politične namene vodstva posojilnice in za ljudi, ki so bili politično blizu vodstvu hranišnice, pa je bilo denarja vedno dovolj. Značilno za goljufivo posojilnično poslovanje je primer, ko je nek vlagatelj leta 1936. vložil tožbo zoper hranišnico in so bile v dokaz tožbenih trditev predlagane poslovne knjige hranišnice. Da se ne bi obtožena Savinškova napisala cilje, je obtožena Savinškova, da so se vpisi nov blagajniški dnevnik, da so se vpisi v tej knjigi popolnoma ujemali z vpisi v hranišnih knjižicah vlagateljev.

SODBA

Po celodnevem zasliševanju prič in dokaznega materiala je bila dokazana krivda obtožencev. Predsednik ljudskega sodišča ljubljanskega okrožja je ob 10. uri zvečer razglasil naslednjo sodbo:

Kastelic Anton je obsojen na 6 let prisilnega dela z odvzemo prostosti in 3 leta izgube državljskih pravic, Križman Andrej na 8 let prisilnega dela z odvzedom prostosti in 5 let izgube državljskih pravic, Godina Jožef na 4 leta prisilnega dela z odvzedom prostosti in 4 leta odvzema državljskih pravic, Gospodarić Jakob na 1 leto prisilnega dela z odvzedom prostosti in 1 leto izgube državljskih pravic, Markež Valentin na 3 leta prisilnega dela z odvzedom prostosti in 3 leta izgube državljskih pravic, Zbontar Matež na 4 leta prisilnega dela z odvzedom prostosti in 2 leta izgube državljskih pravic ter Savinšek Marija na 6 let prisilnega dela z odvzedom prostosti in 3 leta izgube državljskih pravic.

Ostali obtoženci: Zvezda Ivan, Smolej Ivan, Sranc Janko, Torkar Franc in inž. Urbanija Anton so oproščeni vsake krivde.

Za svoje pastirsko pismo je dr. Stepinac prejel 100 milijonov kun

Kako daleč je šel nadškof dr. Stepinac v svoji uslužnosti fašizmu in ustašam, dokazuje način, kako je prišlo do pastirskega pisma. marca 1945. Ustaške-mu režimu je bila nujno potrebna pomoč cerkve. Nadškof dr. Stepinac je na to pristal. Ustaška vlada je izdala štiri načrte pastirskega pisma, odposlala letala in avtomobile po škofo, da so pripeli v Zagreb, ker je bil že ves promet

doma duhovni pritisk na ljudstvo, na drugi strani pa vzbuditi pozornost tujine in prikazati nujno potrebo zunanje intervencije v Jugoslaviji.

Istemu namenu so služili tudi razgovori med Stepincem, Pavelićem in odposlanci ljubljanskega škofa dr. Rožmana, po katerem naj bi se ustaši umaknili v Slovenijo in tam skupno s četniki in belogardisti vsaj nekaj časa držali črto

Obtoženi Stepinac med zasliševanjem.

nemogoč. Tu so v enem dnevu pregledali vse štiri načrte, jih odobrili in še istega dne natisnili in jih s posebnimi kurirji poslali v Nemčijo, Italijo in Švico, kjer so jih dostavili tujim poslanstvom. Pastirsko pismo je imelo namen izjaviti

Reka—Ljubljana, dokler ne bi prispela pomoč od zapada. Prav tako so organizirali priprave za izselitev 500.000 Hrvatov v Avstrijo, oziroma v Nemčijo, da bi s takim množičnim begom utemeljili nujno potrebo intervencije.

Ustaški „vojskovodja“ Kvaternik Slavko glavna priča proti obtoženemu nadškofu dr. Stepincu

Zagreb, 4. oktobra. Posebni dopisnik »Ljudske pravice« poroča:

Po zaslišanju obtoženega nadškofa dr. Stepinca, ki je bilo končano včeraj popoldne, je sodišče začelo danes zasliševati naslednjega obtoženca, gvardijana frančiškanskega samostana na Kaplotu patra Klementa Kreša. Obtožnica mu očit, da je ob zlozumu NDH sodeloval pri skrivanju ustaškega zlata v grobnici frančiškanskega samostana.

Na vprašanje predsednika sodišča, ali se čuti krivega, je obtoženi pater Klement Kreše potrdil svojo krivdo. Priznal je, da je tik pred begom ustašev iz Zagreba skupno z Glavašem Radoslavom, načelnikom oddelka za bogoslužje pri ustaškem pravoslavnom ministarstvu ter s pomočjo soobtoženih frančiškanov bratov Margetić Mamerto, Pavleka Frana, Kolednjaka Mirka, Vidovića Josipa, Svasta Stjepana, Ivankovića Iva in Malnarica Josipa skrnil v samostanski grobnici pod glavnim oltarjem 36 zabojev zlata in drugih dragocenosti. Izpovedal je tudi, da je dal na pobudo soobtoženega frančiškanskega provinciala patra Modesta Martinčića, ki se mu je zdelo grobnica pod glavnim oltarjem premalo zanesljivo skrivališče, prineseti ustaški državni zaklade na bolj skrivito mesto v spovednici za gluhomeme. Obtoženi gvardijan je priznal, da je dal s svojim delom svojim podrejenim potuho ter zavajal ostale menihe v samostanu, da so zašli na krivo pot ter se nazadnje skupno z njim znašli na zatožni klopi.

Naslednji obtožene, frančiškanski brat Margetić Mamerto je že leta 1944. vstopil v obveščevalno službo Suklja Kresimira, šefa političnega odseka v ustaškem glavnem stanu za javni red in varnost. Njemu je obtoženi Margetić nosil najrazličnejše podatke, ki so jih potrebovale ustaške oblasti.

Obtoženi Margetić se je že med okupacijo tesno povezal z ustaši. Čimbolj se je bližal propad Paveličeve NDH, tem globlje je padal obtoženi Margetić. Njegove simpatije do ustašev so bile tako močne, da se po osvoboditvi ni sramoval dati podporo celo takim ustaškim zločincem, kakor je bil Suklja, bivši šef po-

litičnega odseka glavnega ustaškega stanja za javni red in varnost. Temu zločincu je obtoženi Margetić deset dni pred begom ustašev iz Zagreba preskrbel 100 ponarejenih krstnih, poročnih in mrtvaških listov, s pomočjo katerih so se mogli ustaški zločinci skrivati pred ljudsko oblastjo.

Dasi se je po zlozumu NDH, ko so skrili »ustaški državni zaklade«, obtoženi Margetić bahal pred svojimi samostanskimi soprobrati, da nosi glavno odgovornost za ta podvig, si je med zasliševanjem upal trditi, da se ne čuti krivega.

Ko se je zločinec Suklja po zlozumu NDH skrivaj vrnil na Hrvaško, ga je obtoženi Margetić skrival deset dni na podzemlju samostana in v svoji sobi. Smeh je vzbudil njegov zagovor, da je etoril to samo zaradi tega, da bi se mogel Suklja temeljito pripraviti na spoved pred prijavo oblastem. Priznal je tudi, da se je udeleževal sestankov, ki sta jih imela v samostanu ustaškokrižarska voditelja Crnković in Žagić. Na teh sestankih so razpravljali o tesnejši povezavi križarskih skupinice z osrednjim vodstvom v Stepinčevem nadškofijskem dvorcu. Obtoženi Margetić je prevzel nalogo, da vzpostavi zvezo z nadškofom dr. Stepincem. Ker ga je samostan često pošiljal na deželo, da bi preskrbel hrano in kurjavo, je izkoriščal to priliko za širjenje ustaškokrižarske propagande. Raznašal je letake, ki so hujskali ljudstvo, naj organizira križarstvo v duhu Stepinčevega pastirskega pisma. Ob neki taki priložnosti se je sestel s križarsko skupnico v Vrbovu. Skril je tudi tri pisalne stroje, ki mu jih je dal Suklja. Enega izmed teh strojev je poslal v samostan na Trstau za tamkajšnje križarje. Da je bil obtoženi Margetić zločinec prve vrste, potrjuje njegovo hvalisanje med menihi na Trstau, kjer je govoril, da bo nekdo važen clovek, ker skriva ustaško vrednost.

Ostali obtoženi menihi Pavlek Fran, Kolednjak Mirko, Vidović Josip, Svasta Stjepan, Ivanković Ivan in Malnarica Josip so priznali, da so pomagali skrivati ustaško zlato, da so kopali jame v grobnici in nosili zaboje z zlatom v pripravljeno skrivališče. Hkrati pa so

tudi izpovedali, da so glavni krivci za to, da sede danes na zatožni klopi, njihovi predpostavljani pater Klement Kreše, pater Modest Martinčić ter brat Mamerto Margetić. Obtoženi Kolednjak Mirko je celo trdil, da mu je gvardijan samostana, obtoženi Klement Kreše, zagrozil s smrtnim grehom, če izda tajno skrivališče »ustaškega državnega zaklada«.

S tem je bilo zaslišanje vseh obtožencev končano in predsednik sodišča je izjavil, da prehaja sodišče k dokaznemu gradivu.

Javni tožilec je sodišču predlagal, naj zasliši v zvezi z obtožnico proti obtoženemu nadškofu dr. Stepincu kot glavno pričo pred kratkim od zaveznikov izročenega zločince Slavka Kvaternika, bivšega Paveličevega »vojskovodje«, ter bivša ustaška ministra Vladimirja Koška in Mehmeda Alajbegovića.

Zagovornik dr. Stepinca, odvetnik Politeo, se je protivil zaslišanju Kvaternika in obeh ustaških ministrov, češ da to niso verodostojne priče, čeprav je iz dosedanjega poteka razprave znano, da je bil nadškof dr. Stepinac v najhujših stikih z visokimi ustaškimi funkcionarji.

Ob 13. uri je bila dopolnska razprava prekinjena in se je nadaljevala ob 16. uri popoldne. Kot glavne priče obtoženega nadškofa dr. Stepinca so bili zaslišani Slavko Kvaternik, Vladimir Košak in Mehmed Alajbegović.

Ob prejemu poročila razprava še traja.

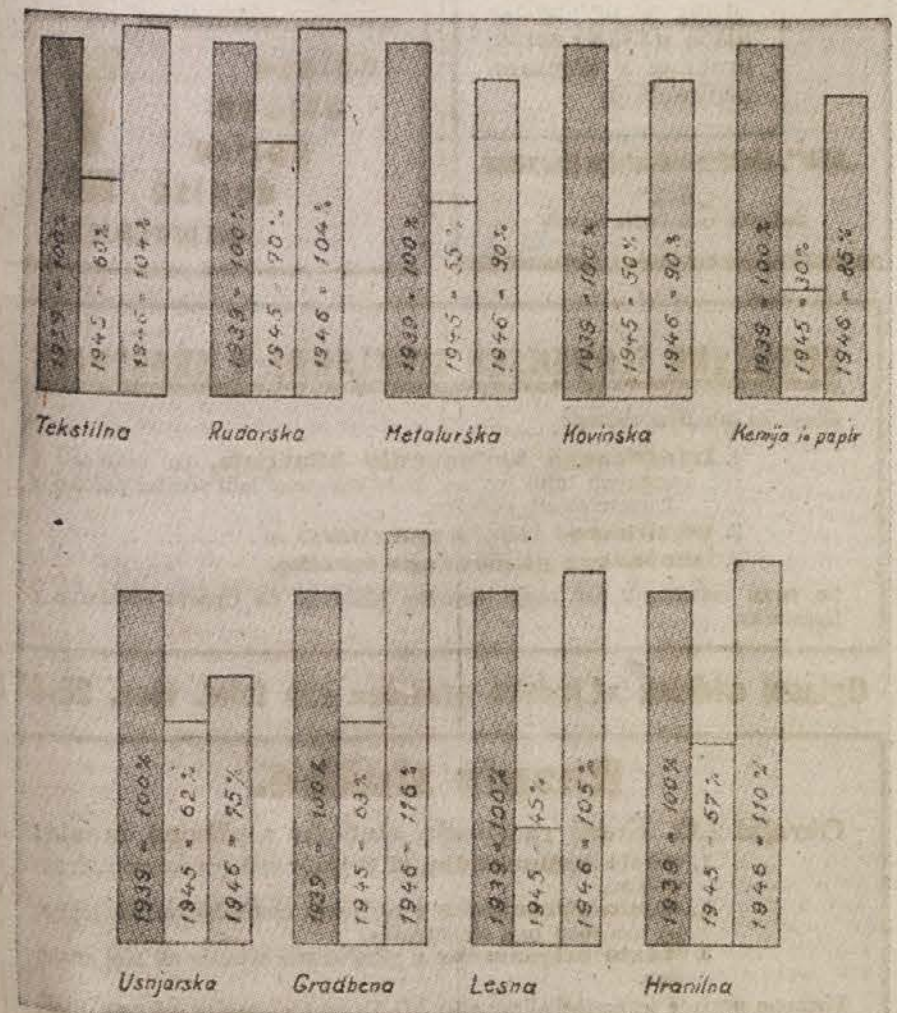
Obisk tujih novinarjev v preiskovalnem zaporu v Zagrebu

Zagreb, 4. okt. (Tanjug.) Včeraj popoldne je obiskala skupina tujih novinarjev, ki prisostvujejo razpravi proti nadškofu Stepincu in ostalim obtoženim preiskovalni zapor v Zagrebu. Največje zanimanje je povzročil obisk pri zagrebškem nadškofu Stepincu. Obtoženi Stepinac je med obiskom čital.

Nato so obiskali novinarji celice obtoženega nadškofovega tajnika Salica, bivšega »vojskovodje NDH« Slavka Kvaternika, ustaškega ministra za zunanje zadeve Alajbegovića in ustaškega ministra za finance Koška.

Tuji novinarji so se zadržali z vsakim od obtožencev, razen s Stepincem, dalj časa v razgovoru in jim postavljali svobodno razna vprašanja ter dobivali od njih odgovore.

Skoraj v vseh panogah industrije smo dosegli predvojno višino proizvodnje

Ministrstvo za industrijo in rudarstvo je izdalo poročilo o svojem delu in uspehih. Iz te brošure prinašamo prikaz stanja naše produkcije v juniju 1946 v primerjavi z mesečnim povprečjem v letu 1939 in 1945. Večina naših industrijskih panog je presegla predvojno produkcijo, gradbena za 16%, hranilna za 10%, lesna za 5%, tekstilna in rudarska za 4%. Ko smo prebrali najhujše povojne težave in ko nam je uspelo oskrbeti se s surovinami, se je v letu 1946 pričela načrtna izgradnja našega gospodarstva. Delavci so pričeli v svojih podjetjih tekmovali, uvedli so delo po normah in tako uspehi iz dneva v dan rastejo. Naši industrijski izdelki so po kvaliteti vsak dan boljši, mnogo proizvodov je že v prosti prodaji, cene proizvodov se vedno bolj znižujejo in zdaj že doma izdelujemo mnogo takih izdelkov, ki smo jih nekoč uvažali iz inozemstva.

FIZKULTURA

Balkanske igre v Tirani

V Tirani se vsrso te dni zadnje priprave za čim bolj manifestativno izvedbo balkanskih iger. Na obnovljenem stadionu »Kemal Stafa«, ki lahko sprejme do 30.000 gledalcev, se balkanske reprezentance že par dni pripravljajo za čim uspešnejše nastope. Tekmovanja se bodo začela v nedeljo in bodo trajala do 12. tega meseca.

Največ izgledov za osvojitve prvenstva imajo naši lahkoatleti, čeprav so jim Romuni resni favoriti zlasti v sprintu in metanju kroglice. V štafetah so Romuni favoriti le v 4x100 m.

Danes igrajo v Ljubljani Punčec, Palada in Mitić

Včeraj popoldne so prispeli v Ljubljano naši najboljši teniški igralci Punčec, Mitić in Palada, ki bodo sodelovali na propagandnem teniškem turnirju na igrišču FD »Udarnika« pod Čekinovim gradom. Današnji spored se začne ob 15. in sicer bosta nastopila v singlih Mitić-Banko in Palada-Punčec, v dvojbi pa Razboršek-Mitić in Palada-Punčec.

V nedeljo se začne spored ob 9. zjutraj, in sicer bosta na sporedu singla med Palado in Razborškom ter Mitićem in Punčecom, v dvojbi pa bosta nastopila Banko in Mitić proti Punčecu in Paladi.

V primeru slabega vremena se današnji spored preloži na nedeljo popoldne, dočim ostane nedeljski dopoldanski spored neizpremenjen.

V deveti etapi dirke okoli Romunije je zmagal Josip Šolman

Deveta etapa kolesarske dirke okoli Romunije, Krajova — Sibiv, v dolžini 220 km je bila dosedaj najtežja. Jugoslovanski vozači so se izvrstno izkazali. Zmagal je Josip Šolman, Prosinček pa je v skupnem plasmanu zasedel prvo mesto ter pustil za seboj odličnega romunskega vozača Kokombana. Tudi v skupnem plasmanu skupin vodi še nadalje Jugoslovani. — Do konca tekmovanja imajo vozači prevoziti še dve etapi.

Tekmovanje za ZREN ljubljanskega garnizona

V nedeljo 6. t. m. bo na stadionu FD »Partizana« tekmovalje ljubljanskega garnizona za ZREN. Tekmovalci bodo tekmovali iz IV. grupe v metanju kroglice, kopja, diska, bombe in kamna, iz I. do IV. grupe pa v plezanju po vrvi. Dopoldne ob 10.30 bo tekma v košarki.

Popoldne ob 14.15 in 15.45 bosta na igrišču FD »Svobode« dve nogometni tekmi. Vojaški nogomet nam je še vedno pokazal lepo in zanimivo igro.

Zavod za meteorologijo na univerzi

Prognostični oddelek — javlja: Vremenska napoved za soboto, 5. oktobra: Dež bo prenehal, pozneje se bo polagoma zjasnilo.

V nedeljo je računati z lepim vremenom.

tu in metanju kroglice. V štafetah so Romuni favoriti le v 4x100 m. Partizanski marš in metanje bombe sta novi disciplini, ki bosta poudarili zanimivost tega velikega tekmovanja. Našo žensko ekipo, ki je sestavljena iz mladih in talentiranih deklet, čakajo težke borbe. Zanimiv oje, da je skoraj polovica naše moške lahkoatletske reprezentance sestavljena iz borcev Jugoslovanske armade. Med njimi je tudi večje število rekorderjev.

SAH Množični individualni brzo-turnir za prvenstvo Slovenije

Šahovski odbor Slovenije (SOS) priredi v nedeljo, 6. t. m. ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani Tabora v Ljubljani množični šahovski brzo-turnir za prvenstvo Slovenije. Pravico tekmovanja imajo vsi organizirani in neorganizirani šahisti, ki bodo pravočasno vložili pismo prijave. Prijave se bodo sprejemale do pol devete ure pred začetkom turnirja, vendar je važno, zlasti za izvenljubljanske udeležence, da sporoče svojo udeležbo že prej, da bo SOS vedel že vnaprej za približno število tekmovalcev.

Vabimo vse šahiste iz federalne Slovenije, da se turnirja polnoštevilno udeležijo in s tem potrdijo množični značaj naše prireditve.

PRESKRBA

DELITVE MESNIH KONZERV V LJUBLJANI

Potrošniki okoliškega mesta Ljubljana prejmejo v soboto, 5. t. m., od 7. do 11. ure pri svojih stalnih mesarjih na odrezek »I-11a meso oktobra« in »III-31a meso oktobra« po 15 kg mleto govedino s krompirjem. Prodajna cena na drobno za 15 kg je 4 din. 4. Mesarji dvignete konzerve v petek, 4. t. m., od 14. do 17. ure v skladišču Navoda Gregorčič, Gospodarske ceste 1. Prazne doze in kartone od prejšnje delitve bodo morali mesarji vrniti na poziv.

ODDAJA PAKETOV SUHE VOJAŠKE HRANE

Pozivamo vse Naproze in trgovce, ki so prejeli pakete suhe vojaške hrane v razdeljevanje od podružnice Navoda — Ljubljana, da vrnejo preostanek v naše skladišče. Istočasno naj vrnejo vse riblje konzerve UNRRA-inoga izvora, ki so jim preostale od prejšnjih delitev na odrezke. Blago vračajo ob priliki prevzema blaga za mesec oktober.

NAVOD V NOVIH PROSTORIH

Podružnica Navoda, Ljubljana, sporoča, da bo od ponedeljka, 7. t. m., poslovala že v novih prostorih Javnih skladišč na Tyrševi cesti (šez žel. prog), tel. 32-29 in 33-24. Skladišče moke ostane v dosedanjih prostorih na Rosljevci cesti. Zaradi selitve podružnice Navoda v soboto, 5. t. m., ne bo poslovalo.

SESTAVA SPISKOV

potreb podjetij, bolnišnic, zdravilišč, sanatorijev, zavetišč, dečjih domov in drugih specialnih ustanov za industrijske izdelke v okoliškem mestu Ljubljani.

Oddelek za trgovino in preskrbo pri LMO v Ljubljani odreja na podlagi določil

Naše delo in uspehi

UDARNIKI NA CESTI LJUBLJANA—JEŽICA RUŠIJO NORME

Pripravljalna dela na cesti Ljubljana—Ježica so se pričela letos 4. maja. Srednje 7 metrov široko cestišče pa so pričeli kockati 15. junija. Delavci so stakovali 25.000 m³. Na 40 m² je položenih 10 ton kock in so skupno potrošili za to delo 622 vagonov kock. Veliko delo pa so delavci dovršili en mesec in pol pred predvidenim rokom. Istočasno pa je z dograditvijo tega pasu pridobil prostor, ki bo omogočil hitrejšo izgradnjo ceste v vsej širini, to je 21 metrov. V teku gradnje so delavci stalno prekašali norme in se nekatere predvojne številke vprav izgube v novih, ki mnogo presega vse mere, ki veljajo dosedaj. Udarniki: Lipej Janez, Omerza Pavel, Čadomir Jurij, Novak Franc, Geršak Franc in Babič Benjamin, so v prvi vrsti dokazali, koliko se lahko norme z vestnim, vztrajnim ter poštenim delom presežejo. Udarniki so skromni in le malo povedo, kako so delali, da jim je bil priznan častni naziv. Nobeden ni omenil, da je delal velikokrat tudi ponoči. Omerza Pavel in Lipej Janez sta najboljša in inženirji se kar čudijo njunim uspehom. Oba sta presegla norme za najmanj 40%. »Moj največji uspeh je,« pravi Omerza, »ko sem skupaj s tovarišem presegel in premetel v enem dnevu 60 m³. Norma pa je 12 m³. Seveda mi to ni uspelo vsak dan, toda vedno pa sem na dan naredil še enkrat več kot določena norma.« Sedaj je tovariš Omerza že predelavec. Vodstvo gradnje potrebuje novih kadrov in tovariš Omerza je z delom dokazal, da je zmožen in ve, kje je treba prijeti, saj je njegova skupina med najboljšimi. Tovariš Lipej je zdaj najdel pri tej gradnji. Dela povsod, kjer je potrebno in povsod presega norme. Dnevno premeče 5

do 10 m³, ko je pa delal »plombo« je tudi tu presegel normo in izkopal 30 dolžinskih metrov na dan. Geršak iz Bizelskega je pomočnik šoferja. V dnevih, ko so delavci tako hiteli, da je sproti primanjkovalo materiala, so delali tudi po 16 ur na dan in naredili 14 voženj, čeprav jih navadno narede le osem. S tem so

v veliki meri odpomogli pomanjkanju kamionov.

Taki so naši udarniki. Rušijo norme in vzpodbujajo z vzgledom vse ostale tovariše, kar kaže tudi lepo število nagrajenih in pohvaljenih delavcev. »Letos bomo naredili,« pravijo udarniki in vsa delovna zajednica. »To bo od nas za volitve!« je dejal udarnik Novak iz Križevcev pri Ljutomeru.

Ko so delavci dogradili kockani pas ceste Ljubljana—Ježica, so to novo zmago na fronti dela lepo proslavili. — Pomočnik ministra za delo govori delavcem. — Zgoraj: šest udarnikov.

MEPROM — MESTNO PREVOZNO PODJETJE V LJUBLJANI

Potrebe gospodarskega življenja mesta Ljubljane so narekovala mestnemu ljudskemu odboru med drugim tudi ustanovitve novega prevoznega podjetja. Namen novega podjetja je predvsem auditi prebivalstvu Ljubljane čim cenejši in hiter prevoz.

Veliko pomanjkanje avtomobilov, primernih garaž in avtomehaničnih delavnic je zelo oteževalo delo pri ustanavljanju podjetja. Toda danes podjetje razpolaga že s sedmimi avtomobili, lastno mehanično delavnico in garažami.

Prvotno je imelo podjetje svojo centralo na mestni pristavi, ki pa zaradi oddaljenosti in neprimernih prostorov ni bila za ta namen uporabna. Ko pa je podjetje kupilo mehanično delavnico na Tyrševi cesti 36, je tja preselilo tudi svoje pisarne in garaže. Garaže, ki so bile prevzete, so bile v tako slabem stanju, da je bilo treba misliti, kako se bo za avtomobile »poskrbel« glede na bližajočo se jesen in zimo primerna streha. Vodstvo podjetja je dalo izdelati načrte za zidavo novih garaž. Mestni ljudski odbor je po pregledu načrtov in po ugotovitvi dejanske potrebe odobril zidavo garaž. V nekaj dneh se bo že pričelo s

podiranjem starih, neprimernih garaž, na njihovem mestu bodo v najkrajšem času zrasle lepe, nove garaže.

Sindikalne organizacije kakor tudi prebivalci terena, na katerem se bodo postavile garaže, so že obljubili svojo pomoč pri podiranju in kopanju temeljev. S tem se bodo občutno zmanjšali stroški za predvidena dela.

»Meprom« je kljub vsem težavam dosegel znatno znižanje cen, ki so določene z uredbami za prevoze.

UVELJAVLJENJE NOVEGA VOZNEGA REDA NA GORENJSKIH IN DOLENJSKIH PROGAH

Opolnoči, dne 6/7. oktobra se uveljavi na vseh gorenjskih in dolenskih progah novi vozni red, po katerem bodo vozili potniški vlaki, kakor sledi:

1. Proga Ljubljana—Podbrdo—Sv. Lucija-Tolmin, Kranj—Tržič in Jesenice—Rateče-Planica.			
Vlaki z odhodom iz Ljubljane	ob 5.40, 11.20, 15.00, 19.10		
s prihodom v Tržič	ob 8.10, 13.00, 16.55, 20.50		
v Podbrdo	ob 9.19, 15.29, 19.19, 23.25		
v Rateče-Planico	ob 9.34, 15.24, 19.19, 23.19		
v Sv. Lucijo-Tolmin	ob 6.45, 11.05		
V obratni smeri:			
vlaki z odhodom iz Sv. Lucije-Tolmin	ob 7.00, —, —, 15.00		
iz Podbrda	ob 4.00, 7.56, 12.00, 16.02		
iz Rateče-Planice	ob 4.41, 7.23, 12.41, 17.16		
iz Tržiča	ob 6.51, 10.54, 14.49, 18.40		
ter prihodom v Ljubljano	ob 8.25, 12.10, 16.25, 20.50		
Nadalje vlak			
z odhodom iz Kranja	ob 4.20	prihodom na Jesenice	ob 5.35
iz Jesenic	ob 22.30	v Kranj	ob 23.35
iz Jesenic	ob 6.22	v Rateče-Planico	ob 7.15
iz Rateče-Planice	ob 20.41	na Jesenice	ob 21.30

Na progi Ljubljana—Tržič je uveden le ob delavnikih nov par vlakov z odhodom iz Ljubljane ob 4.35, ter prihodom v Tržič ob 6.00, ter v obratni smeri z odhodom iz Tržiča ob 5.04 ter prihodom v Ljubljano ob 6.50.

Na progi Tržič—Kranj vozi le ob nedeljah vlak z odhodom iz Tržiča ob 6.04, ter prihodom v Kranj ob 6.30, zato pa izostane ob nedeljah vlak z odhodom iz Tržiča ob 6.51 ter prihodom v Kranj ob 7.20.

2. Proga Ljubljana—Kamnik:			
vlaki z odhodom iz Ljubljane	ob 7.12, 14.10, 18.45		
s prihodom v Kamnik	ob 8.08, 15.05, 19.41		
V obratni smeri:			
vlaki z odhodom iz Kamnika	ob 5.46, 12.10, 17.05		
s prihodom v Ljubljano	ob 6.45, 13.05, 18.00		

3. Proga Ljubljana—Novo mesto—Sela pri Otovcu:			
vlaki z odhodom iz Ljubljane	ob 6.55, 12.50, 15.10, 18.25		
prihodom v Novo mesto	ob 9.54, 15.11, 17.51, 21.08		
v Sela pri Otovcu	ob 10.48, 16.26, 19.11, —		

V obratni smeri vlaki z odhodom iz Sela pri Otovcu ob 5.12, 11.36, 16.51, iz Novega mesta ob 5.46, 7.00, 13.10, 18.09, s prihodom v Ljubljano ob 6.25, 9.42, 15.58, 20.50.

Na progi Novo mesto—Sela pri Otovcu vlak iz Novega mesta ob 4.12, prihod v Sela pri Otovcu ob 5.20, ter odhod iz Sela pri Otovcu ob 19.37, prihod v Novo mesto ob 21.11.

Vlaki z odhodom iz Novega mesta ob 3.46, ter iz Ljubljane ob 15.10 in iz Sela pri Otovcu ob 19.37 vozijo le ob delavnikih.

4. Proga Ljubljana—Kočevje:			
vlaki z odhodom iz Ljubljane	ob 5.10, 19.15		
ter prihodom v Kočevje	ob 8.06, 22.16		
V obratni smeri:			
vlaki z odhodom iz Kočevja	ob 4.40, 16.40		
ter prihodom v Ljubljano	ob 7.45, 19.39		

5. Proga Sevnica—St. Janž—Trebnje—Novo mesto.			
vlaki z odhodom iz Sevnice	ob 5.17, 8.50, 12.19, 17.15		
s prihodom v St. Janž	ob 5.46, 10.01, —, —		
v Trebnje	ob 6.47, 11.52, 13.29, 18.19		
v Novo mesto	ob 7.52, 13.08, —, 19.16		

V obratni smeri: vlaki z odhodom iz Novega mesta ob 6.00, 8.17, —, 14.13, iz Trebnjega ob 6.49, 9.07, 15.54, 15.56, s prihodom v St. Janž ob —, 10.01, —, 17.00, v Sevnico ob 8.00, 10.15, 15.05, 18.15.

6. Proga Novo mesto—Straža-Toplice:			
vlaki z odhodom iz Novega mesta	ob 5.57, 9.45, 13.15, 16.30		
ter prihodom v Stražo-Toplice	ob 6.16, 10.04, 13.34, 16.49		
V obratni smeri:			
vlaki z odhodom iz Straže-Toplice	ob 6.26, 11.30, 14.00, 17.21		
ter prihodom v Novo mesto	ob 6.45, 11.49, 14.19, 17.40		

Vpeljava novega para pospešeni potniških vlakov Ljubljana—Zagreb—Beograd.

Od 7. oktobra dalje vozi na progi Ljubljana—Zagreb—Beograd pospešeni potniški vlak z odhodom iz Ljubljane ob 8.28, s prihodom v Zagreb ob 11.53 in v Beograd ob 22.42. — V obratni smeri odhaja iz Beograda ob 10.49, iz Zagreba ob 21.59 in prihaja v Ljubljano ob 1.20. Navedena vlaka imata postanke samo v Liti, Trbovljah, Zidanem mostu, Sevnici, Videm-Krškem in Brežicah.

Novi vlak z odhodom iz Ljubljane ob 8.28 ima ob sredah, petkih in nedeljah zvezo na vlak, ki vozi ob navedenih dnevih med Trstom in Ljubljano, z odhodom iz Trsta ob 4.15, iz Postojne ob 6.42 in s prihodom v Ljubljano ob 8.19. Ta vlak ima postanke samo v Sežani, Divači, St. Petru na Krasi, Postojni, Rakeku in Borovnici. Vlak ima spalni voz iz Pariza za Sofijo. Potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 18.40 in prihaja v Postojno ob 20.40 ima ob torkih, petkih in nedeljah v Postojni zvezo na vlak, ki vozi ob navedenih dnevih med Postojno in Trstom, z odhodom iz Postojne ob 20.55 in s prihodom v Trst ob 23.30. Vlak ima spalni voz iz Sofije za Pariz.

OBNOVITEV POTNIŠKEGA PROMETA NA LOKALNI AVTOBUSNI PROGI LJUBLJANA—JEŽICA

Dne 5. oktobra t. l. bo zopet vzpostavljeno lokalna avtobusna proga Ljubljana—Ježica. Avtobus bo obratoval po starem voznom redu. Iz Ljubljane bo odhajal iz Dvočakovske ulice (križišče Tyršove ceste), kamor se bo tudi vračal, Avtobus torej ne odhaja več iz Tavčarjeve ulice. Postajališča na tej progi so naslednja: Dvočakova, Linhartova ulica, Poštni urad Ljubljana 9, Fondove hiše, Dimičeva ulica, Tolstojeva ulica, »Naproza« Stojice, Mitnica, »Ramova«, Ruski car, »Aleks«, Ježica (most). Privrkat bo odpeljal avtobus iz Ljubljane, Dvočakova ulica, dne 5. oktobra t. l. ob 6. uri. — TU 1116.

DNEVNE VESTI

Skupinski izlet v obnovljeni Vintgar. V nedeljo, 6. oktobra priredi PUTNIK skupinski izlet k svečani otvoritvi obnovljene poti skozi Blejski Vintgar. Odhod iz Ljubljane z vlakom ob 5.30 uri jutraj do Blejske Dobrave, od tu peš skozi Vintgar. Po ogledu Vintgarja turistično zborovanje pred restavracijo Vintgar, združeno z ljudskim rajanjem. Povratek s postaje Bled-jezero z vlakom ob 17.50. Stroški za izlet znašajo 100 din. V tem je všteti prevoz z vlakom, vstopnina za ogled Vintgarja in spominska značka ter kosilo. Brez kosila znašajo stroški 70 din. Če se bo prijavilo zadostno število udeležencev, bo vozil poseben vlak z odhodom iz Ljubljane ob 6. uri jutraj in s povratkom z Bleda-jezera ob 19. uri. Prijave sprejema PUTNIK, Ljubljana, Dunajska 2, do 3. oktobra zvečer.

Sindikalni skupinski izlet v Opatijo. PUTNIK priredi v soboto in nedeljo, 12. in 13. oktobra, sindikalni skupinski izlet v Opatijo. Odhod iz Ljubljane z vlakom v soboto ob 14.30 uri popoldne. Z Matuli v Opatijo prevoz z avtomobili. Povratek iz Opatije v nedeljo z avtomobili izpred tržnice ob 15.30. Prihod v Ljubljano z vlakom ob 21.30 zvečer. Stroški za izlet znašajo 260 din, v čemer je všteti prevoz z vlakom in avtomobilom ter večerja, prenočišče, zajtrk in kosilo v Opatiji. Prijave sprejema PUTNIK po sindikalnih organizacijah do 7. oktobra zvečer. Vse zainteresirane za potovanje opozarjamo, naj se čim prej prijavijo, da bo omogočeno pripraviti poseben vlak. Prednost poselnega vlaka je v tem, da prispe v Opatijo v soboto za pozno popoldne, odhod iz Opatije pa je v nedeljo zvečer namesto popoldne.

Muzikalne bisere iz godalnih kvartetov bo izvajal Tržaški kvartet v ponedeljek, 7. ob 20. v Mali Filharmonični dvorani. Odlični kvartet jamči za umetno izvedbo. — Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Sindikalna podružnica ESZDN v Čevljarski produktivni zadrugi v Ljubljani priredi danes, dne 5. oktobra 1946 ob 9. uri v dvorani Filharmoničnega društva »KRIM«, Trnovo, družabni večer s pesirnim sporedom. Sodeluje godba »Trnovski fantje«. Vabljeni vsi!

Pogreb dne 23. maja v Zagrebu umrlega tov. Viktorja Kolesa bo v nedeljo, 6. oktobra ob 9. uri izpred Glavnega kolodvora na pokopališču k Sv. Križu.

Obveščamo vse prebivalce Spodnje in Zg. Siške, da se s prihodnjim tednom, počenši s ponedeljkom, prične redna fizikultura v domu Ljube Serceja in v domu Bratstva. Časovni raspored telovadbe je sledeč: Moški vsak torek in petek, ženske vsak ponedeljek in četrtek. Pionirji in pionirke od 18. do 19. ure, mladinci in mladinke od 19. do 20.15 in člani in članice od 20.30 dalje. Vabimo k obilni udeležbi in opozarjamo na discipliniranost! — Referent za fizikulturo Četrtni odbor LMS Siška — Segula Pavla.

Vse šolske ravnateljice, upravitelje ter poverjenike na šolah obvešča uprava »Mladinske knjige«, da je razposlala na šole prvo številko »Cicibana« in »Pionirja« in prosila, da v treh dneh sporočijo, koliko izvodov lista se rabijo, obenem pa vrnejo vse odvečne izvide.

Pouk knjigovodstva (začasno in posebej poenoten), stenografije, strojepisa in jezikov za posameznike do popolno izvežbanosti po uspešni metodi. Primeri iz pisarniške prakse. Koristno znanje za vsako službo. Uspeh zagotovljen. Izbira predmeta po želji. Ure dopoldne, popoldne ali zvečer dogovorjeno. Pričetek takoj. Informacije: Specialni zasebni individualni pouk, Domobranska 15.

Strojevni pouk po specialni najuspešnejši metodi s splošnim raznovrstnim pisarniških del. Stroji raznih sistemov. Praktično znanje za vsako javno ali zasebno službo. Uspeh zagotovljen. Ure dopoldne, popoldne ali zvečer po želji. Informacije: Zasebni individualni pouk, Domobranska 15 (vodi ravnatelj Christof Drago).

Vrednost mednarodnega jezika spoznamo šele, ko smo se ga naučili. Esperantsko društvo Ljubljana prične tečaj esperanta dne 4. oktobra. — Informacije: Cankarjevo nabrežje 7-I, telefon 46-58, popoldne.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V LJUBLJANI

OPERA

GOSTOVANJE MOSKOVSKEGA GLEDALIŠČA LENINSKEGA KOMSOMOLA:

5. oktobra, sobota, ob 19. uri Simonov: Pod praškimi kostanji. Izven.

6. oktobra, nedelja, ob 18. uri Simonov: Pod praškimi kostanji. Izven. — Ob 19. uri Ibsen: Nora. Izven.

RADIO

569 m/449 m/46 m

DNEVNI SPORED ZA SOBOTO, 5. OKT.

6 Veselo na delo — 6.15 Napoved časa, vesti in pregled sporeda — 6.30 Jutranji koncert, vmes ob 7 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s Sovjetsko zvezo — 7.30 Napoved časa, vesti in radio koledar — 7.45—8 Lahka glasba, mali oglasi in objave — 12 Lahka glasba, mali oglasi in objave — 12.30 Napoved časa in vesti — 12.45 Poje sopranistka Nuša Kristanova, pri klavirju Ciril Cveto — 13 Za dober tek igra Korošev kvartet — 13.30 Iz obnove in izgradnje naše domovine — 13.30 Iz slovenskega opernega sveta — 14 Opoldanski koncert orkestra RL pod vodstvom Uroša Prevorsega — 14.30 Napoved časa in poročila — 14.45—15 Baladna glasba na ploščah — 17.30 Vesel popoldanski spored — 18 Pionirji — za domovino, s Titom naprej! — 18.30 Po bratski Sovjetski zvezi: Kolhozi v SZ — 19 Pojo ruski zbori — 19.15 Pogovor s poslušalci — 19.30 Lahka glasba za dva klavirja — 19.45 Napoved časa in poročila — 20 Skladba Oskarija Nedbala: »Od pravilice do pravilice« in »Kavalirjev valček« — 20.20 40 minut lahke glasbe. Izvajajo solisti RL: Vilma Bukovčeva, Ali Dernelj, Janez Kuhar in Bojan Adamič — 21 Reportaža o procesu proti ustaškim vojnim zločincem. Prenos iz Zagreba — 21.30 Iz vseh krajev Jugoslavije — plošča — 22 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 22.15 Pojo Fantje na vasi — 22.45—24 Plesna glasba na ploščah.

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA. UNION: Sovjetski film »Čakaj me«, tednik. Predstave ob 16.15, 19.15 in 20.15. — MATICA: Sovjetski dokumentarni film »Jugoslavija«, tednik. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — SLOGA: Ameriški film »Junak kavalir«, tednik. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — KODELJEVO: Španski film »Stari mladenič«, tednik. Predstava ob 20. uri. MARIBOR. ESPLANADE: Ameriški film »Mali oglasi«, tednik. — GRAJSKI: Francoski film »Vroč ljubez«, tednik. CELJE. METROPOL: Sovjetski barvni film »Kameniti cvet«, tednik — DOM: Ameriški film »Detektiv Andy Hardy«, tednik. KRANJ: Sovjetski film »Zdravstvij Moakva«, tednik. PTUJ: Sovjetski film »Visoka nagrada«, tednik.

Obvestilo
Prenovitev žarnic

Zbiranje izrabljenih žarnic se do nadaljnjega ustavi zaradi prehoda k normalni proizvodnji.

„Elih“, elektroindustrija Hrvatske
„DIS“
domača industrija žarnic

Oglašujtel!

Ljudska
PRAVICA

podružnična uprava Maribor
sprejema vsakovrstne:

ogläse
objave
notice
dopise
osmrtnice

ZDRUŽENE SLOVENSKE STEKLARNE V HRASTNIKU

iščejo za takojšen nastop:

1. **Izvežbanega knjigovodje bilancista**, po možnosti z znanjem tujih jezikov, ki bi zavzemal tudi vodilni položaj v komercialnem oddelku,
2. **verziranega tehničnega risarja** in
3. **izkušenega gradbenega tehnika**.

Le resni reflektanti naj svoje ponudbe-naslovijo na Upravo steklarne v Hrastniku.

Oglasni oddelek »Ljudske pravice« ima telef. št. 36-85!

Razpis službe.

Okrajni LO. Kranj razpisuje sledeča službena mesta:

1. **mesto knjigovodje**, ki obvlada tudi poenoteno računovodstvo.
2. **mesto strojepiske** s popolnim obvladanjem strojepisa, po možnosti tudi stenografije,
3. **mesto pripravnika** z absolvirano srednjo ali njej enako šolo.

Pismene prošnje je poslati okrajnemu LO Kranj (personalni referat). Prošnje je priložiti dokazila o strokovni izobrazbi in navesti življenjepis pred in za časa okupacije.

V zadnjih tednih so izšle

v založbi »Mladinske knjige«

sledeče publikacije:

SLIKANICE V BARVAH:

Čukovski - M. Gaspari: Šuri Muri Velikan, cena 60.— din.
Brilli - Krklec: Pionirji zidarji, cena 60.— din.
Brilli - Ribičič: Izgubljeno kosilo, cena 32.— din.

ROMANI:

Seliškar: Tovariši, broš. 60.— din, vez. 86.— din.
Kaverin: Dva kapitana, v dveh delih, broš. 100.— din, vez. 140.— din.
Rakovskaja: Deček iz Leningrada, broš. 42.— din, vez. 68.— din.

POLJUDNO-ZNANSTVENE KNJIGE:

Ilin - Segal: Kako je človek postal velikan, broš. 36.— din, vez. 52.— din.
Ilin: S črnim po belem, broš. 24.— din.

MALI OGLASI

INSTRUKTORJA za 3. razred gimnazije sprejemem. Ponudbe na ogl. odd. »Ljudske pravice« - Instruktor - št. 3535.

RAZVELJAVLJAM potrdilo kolesa št. 757431 na ime Kurnik Amalija, Stritarjeva ulica 16a, Maribor.

OBZALUJEM in PREKLICUJEM kot nerodno, kar sem govorila o Trčak Katci, hčerki Trčak Franca in Anice, Jelenče 36 in prosim njo in njene starše odpuščenja in se jim zahvaljujem, da so na moje prošnje odstopili od tožbe. — Trčak Ivanka, žena Janka Trčaka, Jelenče 36 pri Pesnici. 102(1)

PREKLICUJEM osebno legitimacijo na ime Marolt Franc, roj. 4. 10. 1924 v Tederšici, kot neveljavno. 101(1)

PREKLICUJEM osebno izkaznico in izkaznico sindikata na ime Gogala Janko, Kranj, Prešernova 5, kot neveljavno. 102(1)

Podjetje „Zmaj“, Zemun

potrebuje mizarske stroje vseh vrst in sicer s samostojnim električnim pogonom. Ponudbe z označenjem vrste stroja in cene je dostaviti na gornji naslov.

Oglašujte v »Ljudski pravici«

Star časopisni papir

kg din 6.—, se dobi v skladišču Slovenskega knjižnega zavoda v Kopitarjevi ulici št. 2

Koliko lepih dni in večerov nam je letos nudil

BLED

Tudi sedaj v jesenskih dneh je preskrbljeno za razvedrilo. Vsako soboto igra v kavarni Toplice od 21. dalje godba; ob nedeljah pa od 17. do 19. in od 21. ure dalje.

Ob poskočni godbi se veselo zavrtimo in se sprostimo naporov dnevnega dela. — Tovarišice in tovariši, pridite še vi!

Nabavna in prodajna
zadruga za Mežiško
dolino v Prevaljah

razpisuje mesto

tajnika(ce)

ki naj ima večletno prakso z znanjem strojepisa, stenografije in ki naj bo dober govornik (ca).

OBVESTILO!

Kontingent tekstilnega blaga bomo razdeljevali po vrstah blaga, ki so na zalogi in po predvidenih dobavah, po sledečem ključu:

60% meterskega blaga,
10% kocev,
15% spodnje konfekcije, pletenin, nogavic, sukanca itd.
15% zgornje konfekcije.

„USTEKS“

Ljubljana — Maribor

NOVOSTI

SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA ZAVODA V LJUBLJANI

GLASBA:

Simoniti Rado: Le vkup, le vkup, uboga gmajna. Sedem moških zborov. 16 strani, din 16.50.

Tito — Pesem o Titu. Koračnica.

Moški zbor s solo vložki s klavirjem. 6 str., din 10.—.

Žalostnim žrtvam. Nagrobnica.

Za zbor z baritonom solo s klavirjem. Din 4.—.

Ženska himna.

Za sopran in alt s klavirjem. Din 3.—.

Mihelčič Slavko: Mala klavirska suita.

8 strani, din 26.—.

BROŠURE:

Vidmar Milan: Veliki in mali svet.

30 strani, din 22.—.

Nikolskij-Jakovljevič: Kako so se ljudje naučili govoriti.

30 strani, din 14.—.

Boris Kidrič: O državnih gospodarskih podjetjih.

32 strani, din 4.—.

Zadružništvu okr. Slovenska Bistrica

priredi dne 11., 12. in 13. oktobra 1946 svojo prvo **zadružno razstavo** v prostorih Nabavno-prodajne zadruge z o. j., Slovenska Bistrica. Razstavljalji bodo:

1. Naproza Slovenska Bistrica, s svojimi izdelki: živilski, manufakturni, kmetijski, železnina, knjigarna in papirnica. 2. Naproza Rače. 3. Vinogradniška zadruga Koča vas. 4. Vinogradniška zadruga Fram. 5. Sadjarska podružnica Slov. Bistrica. 6. Čebelarstva zadruga Slovenska Bistrica 7. Živino-

rejska zadruga Slov. Bistrica. 8. Lesno-produktivna zadruga Smartno na Pohorju. 9. Obnovitvena zadruga Fram.

Program: dne 11. X. ob 10. uri otvoritev razstave, 11., 12. in 13. X. ogled razstave, 13. X. ob 10. uri zaključek razstave z razvitjem novega prapora Nabavno-prodajne zadruge.

Popoldne bo v prostorih Naproze v Slovenski Bistrici ljudska veselica s plesom in srečolovom. Čisti dobiček je namenjen za postavitev zadružnega doma.

Vljudo vabi odbor.

Za klobase

specialni, mlet, umeten hud poper italijanskega tipa (Extra pepe nero artificiale) s konzervirajočim sredstvom, specialiteta za klobase, meso in čevapčice v originalnih zavojih po 1 kg dobavlja, dokler traja zaloga, v prosti prodaji

„Merkur“, Zagreb, Vlačka 12, tel. 77-20

